

PODKLADOVÁ STUDIE

Porovnání stavby zahraničních
vzdělávacích programů

Štěpán Kment

PODKLADOVÁ STUDIE

*Porovnání stavby zahraničních vzdělávacích programů
– srovnávací analýza*

Štěpán Kment

NÚV, Praha 2019

Porovnání stavby zahraničních vzdělávacích programů – srovnávací analýza

Štěpán Kment, 2019

Obsah

Úvod	3
Kurikulum jako kostra vzdělávacího systému i kolbiště politik.....	3
Metodologie	5
Velká Británie – Anglie	6
<i>Kurikulum</i>	6
<i>Stavba kurikula.....</i>	7
<i>Revize kurikula.....</i>	12
Francie	13
<i>Kurikulum</i>	13
<i>Stavba kurikula.....</i>	16
<i>Revize kurikula.....</i>	20
Finsko	21
<i>Kurikulum</i>	21
<i>Stavba kurikula.....</i>	23
<i>Revize kurikula.....</i>	25
Austrálie	28
<i>Kurikulum</i>	29
<i>Stavba kurikula.....</i>	35
<i>Revize kurikula.....</i>	38
Kanada – Ontario	40
<i>Kurikulum</i>	41
<i>Stavba kurikula.....</i>	45
<i>Revize kurikula.....</i>	47
Singapur.....	49
<i>Kurikulum</i>	50
<i>Stavba kurikula.....</i>	52
<i>Revize kurikula.....</i>	54
Použitá literatura	55

Úvod

Cílem této studie je analyzovat vzdělávací programy vybraných zemí z pohledu jejich stavby a návaznosti a popsat nedávné změny, kterými prošly. Studie je sepsána v souvislosti s revizí rámcových vzdělávacích programů, již připravuje Národní ústav pro vzdělávání, a má podpořit její proces poukázáním na zahraniční „best practices“ čili přístupy, které mohou být inspirací pro tvorbu vzdělávací politiky. Úvodem je třeba poznamenat, že ačkoliv globálním trendem je srovnávání vzdělávacích systémů mezi zeměmi a přebírání politik ze zahraničí v zájmu zlepšení výkonu systému vlastního, jednotlivé vzdělávací systémy a jejich výsledky vždy existují v kontextu historie, kultury a společenské situace dané země navzdory jejich zdánlivému sblížení (Adams, 2014; Phillips, 2014). Proto studie kromě analýzy architektury kurikul nabízí i popis školských systémů a zasazení do kontextu.

Kurikulum jako kostra vzdělávacího systému i kolbiště politik

Definice a studium kurikula je předmětem diskuse převážně mezi obory komparativní pedagogiky, filozofie vzdělávání nebo vzdělávací politiky a v posledních desetiletích je ovlivňována zejména silami globalizace a proměnou hlavních oblastí – cílů – vzdělávání spolu s novými společenskými výzvami (více o trendech v oblasti kurikulární politiky viz Dvořák, Holec and Dvořáková, 2018). Pro účel této komparativní studie bude použita definice kurikula jako závazného národního souboru plánovaného obsahu vzdělávání, jehož základními kameny dle Walkera (2002) jsou:

- **Obsah**, který může být zobrazen v podobě koncepčních map, předmětů a témat;
- **Smysl**, který je běžně kategorizován na intelektuální, společenské a osobní účely a
- **Organizace**, jehož smyslem je rozlišit míru a pořadí jmenovaného v čase a může mít různé formy od přísně závazné po relativně otevřenou.

Hlavní důvod, proč státy přistupovaly k zavedení národních kurikul, je jejich historická a hodnotová podstata, která je těžištěm pro školství jakožto nástroje reprodukce společenského vědomí a kultury. Navzájem se však liší v míře, kterou připisují „stálým“ předmětům, které obsahují nezbytné znalosti, jako je například mateřský a cizí jazyk, přírodní vědy, logika, matematika či významná díla západního světa, a relativně novým konstruktům vědomostí a dovedností v podobě „kompetencí“, jejichž definice je zpravidla v každé zemi jiná. Právě obsah kurikula a jeho architektura je nejčastěji sepsána v rámcové podobě, která seskupuje předměty a témata podle úrovně studia, a tak zprostředkovává plánování vzdělávacích programů pro školy a stanovuje míru kontroly státu (Marsh, 2009).

Kurikulární rámce podle Marshe (2009) a Dvořáka (2009) zpravidla definují pro různé úrovně vzdělávání a typy škol hranice předmětů a výchov (např. zavedených, jako je matematika, reagujících na aktuální potřeby, jako je environmentální výchova, nebo nadpředmětových), zajišťují koherenci a řazení učiva (např. Instructional Design nebo zajištěním rekurzivní formou spirálního kurikula), vybízí k evaluaci učebního prostředí (efektivity učebních vzdělávacích plánů, vlastní efektivity učitele a výkonu studentů), umožňují přehodnocení a případnou redefinici hranic předmětů, vybízí učitele k zamyšlení, co a jak učí, a v neposlední řadě zrovnoprávňují relativně méně významné předměty tak, že dostávají stejný status jako ostatní. Marsh připomíná, že kurikulární rámce vyžadují upřesnění výchozích hodnot – étosu – autorů, na jejichž základě jsou dokumenty sepsány, aby ředitelům, učitelům a veřejnosti

ujasnili, v jakém duchu má „provedení“ kurikula probíhat, resp. k jakému studentskému výsledku má v obecné rovině tak definované vzdělávání iterovat a jaké učební metody jsou tudíž vhodné. Nejčastěji se tak děje v zákonech, jiných politických dokumentech nebo preambulích samotných rámcových kurikul.

Rámcová kurikula různými způsoby zajišťují strukturovaný průběh vzdělávání a jsou rovněž půdou pro akontabilitu škol a učitelů. Pro učitele může kurikulum na nejzákladnější úrovni poskytovat vzdělávací cíle, které si mohou stanovit pro zpřesnění vlastních hodin formulováním a plněním zamýšlených výstupů jejich studentů. Vzdělávací cíle ještě nezavádají přímou odpovědnost a převážně slouží k odstranění nedorozumění mezi vedením školy a učiteli a učiteli a žáky. Marsh vysvětluje, že hodina s jasně definovanými vzdělávacími cíli může zvýšit přínos, když například projekce filmu je orámována předchozí úvahou učitele, co chce, aby si jeho studenti odnesli. Naproti tomu vzdělávací výstupy, resp. standardy (pojmy se používají zaměnitelně nebo paralelně v různých zemích) jsou podle Willise a Kissane (1997) popisy kompetencí studentů, které reflektují dlouhodobé učení a jsou nadřazené konkrétním částem vzdělávacích plánů. Vzdělávací výstupy někdy mohou být hlavními záměry kurikula, tak že školám je ponechána velká volnost ve vlastní organizaci vzdělávání. Tento přístup je známý jako Outcome-based education (OBE) a v posledních 30 letech zažil svůj úspěch v různých částech světa. Učitelům dává možnost pracovat pozpátku, tedy od konečného cíle si určit, jak k němu žáky dovést.

Od OBE ale postupně většina zemí, v čele s USA, ustoupily. Nedostatečná systémová pozornost věnovaná procesu učení ukazuje, že cesta k požadovanému výstupu nemusí být všem žákům jasná a bývá utilitaristická svým úzkým zaměřením na předepsaný požadavek (Spady, 1994). Proto řada zemí přistoupila ke standardům ve formě předepsaného učiva, které učitel musí probrat, a požadavkům na studenty demonstrovat zvládnutí tohoto učiva (Marsh, 2009). Samostatnou otázkou je vícestupňovost tvorby kurikulárních dokumentů, při níž rámcové kurikulum slouží k vytvoření vlastních vzdělávacích plánů na úrovni školy, případně předmětového týmu a učitele. V tom případě se požadavky na vzdělávací výstupy, resp. standardy, přenáší na nižší úrovně, a tak ideálně nabízí větší flexibilitu pro všechny aktéry, ale zároveň také přidanou míru akontability.

Dále je popisována organizace učení a vzdělávacích metod, která může, ale nemusí být předepsanou součástí rámcového kurikula. Světovým trendem je upuštění od instrukcionismu, v němž je žák brán jako pasivní příjemce informací a učitel drží aktivní roli tím, že učí, vysvětluje a demonstruje (Descy and Tessaring, 2001). Poznatky vývojové psychologie z 20. století, zejména pak teorie kognitivního vývoje Jeana Piageta nebo sociálního konstruktivismu Lva Vygotského, významně změnily způsob, jakým se ve školách učí. Pro upevnění těchto postupů, v českém prostředí označovaných jako moderní pedagogika či didaktika, se tudíž mohou v kurikulárních dokumentech objevovat předepsané nebo doporučené organizace učení (např. kooperativní nebo projektové) a vzdělávací metody (např. strukturovaná debata či badatelsky orientovaná výuka).

Technologický vývoj rovněž vyžaduje, aby vzdělávací systém reagoval na životní styl žáků, tudíž ustupuje od tabule a křídly jako hlavních prostředků výuky. Počítače a chytrá zařízení mají velký vzdělávací potenciál, jemuž se věnoval především epistemolog a Piagetův spolupracovník Seymour Papert v teorii konstrukcionismu, ovšem praxe ukazuje, že školy

využívají moderní technologie „pouze“ k časově efektivnější výuce, která ovšem není individualizovaná nebo flexibilnější. Přitom právě k individualizaci a možnosti zosobnění zejména přírodních věd by vzdělávací technologie měly vést. V této aktuální situaci je tudíž možné využít rámcové kurikulum, jež může předepsat odlišné využití technologií během školního vzdělávání, které bude více reflektovat jeho užívání i mimo školu.

V současném prostředí globalizace a technologické expanze rozlišují McPhail a Rata (2016) dva typy kurikulárního designu neboli stavby. Prvním je klasický typ „Powerful Knowledge“ (Mocné znalosti) Michaela Younga, který vychází z konceptu sociálního faktu Émila Durkheima pro pochopení, jak se vědomosti vytváří a reprodukuje ve společnosti. Hlavními argumenty autorů za Powerful Knowledge je sociologická teorie tvrdící, že znalosti hrají významnou roli v nerovné struktuře společnosti a ovlivňují posléze účast na pracovním trhu. Přestože je škola omezena ve svých možnostech napravovat tyto nerovnosti, může díky spravedlivému přístupu ke vzdělávacím zdrojům přispět ke zlepšení.

McPhail a Rata (ibid) jako druhý typ kurikulární stavby označili „21st Century Learning“ (Učení 21. století) vycházející zejména z rychlého vývoje technologií, tzv. průmyslové revoluce a disparity mezi vzděláváním a okolním světem. Cílem tohoto nového přístupu ke kurikulu je přiblížit školní vzdělávání ke komplexnímu, globalizovanému světu, v němž hlavní roli hrají dovednosti, kritické myšlení, adaptabilita a kreativita. Tyto jmenované atributy jsou autory a propagátory 21st Century Learning považovány za důležitější než samotné znalosti, které jsou zobrazovány ve světle moderních technologií a internetu jako méně podstatné. Tento typ kurikula rovněž hledá přerušování mezigenerační reprodukce, a sice jiným epistemologickým přístupem, který vyteží nové technologie pro růst do nových odvětví ekonomiky.

Při srovnávání obou kurikulárních designů se McPhail a Rata (ibid) zaměřili na čtyři vlastnosti: teorii vědomostí, která podkládá typ kurikulární stavby, strukturu znalostí, metodu nabalování konceptů a související pedagogiku. Je nad rámec tohoto úvodu detailněji popisovat závěry autorů, který z designů je účinnější pro vybavení studentů do dalšího života a světa práce, přičemž oba skýtají společenské nerovnosti. Čtenář následujících shrnutí kurikul si může nicméně sám vytvořit představu, jak ve světě vypadají kolbiště těchto dvou přístupů, často redukovaných do přídomků staromódní a moderní, a své dojmy srovnat se závěry autorů v původním článku.

Metodologie

Tato analytická studie je komparativním sekundárním výzkumem srovnávajícím kurikula sedmi zemí za využití veřejně dostupných, zejména vládních zdrojů předmětných zemí. Kde je to vhodné, jsou využity akademické zdroje, jakož i publicistika pro doplnění kontextu. Pro lepší znázornění a naplnění zadání jsou informace často zobrazovány v tabulkách, diagramech a přehledech.

Velká Británie – Anglie

Vzdělávací systém v Anglii je v rukou Department for Education a poskytuje bezplatné vzdělávání v rámci různých typů škol. Povinná školní docházka je od 5 do 16 let, přestože je běžné, že mladí lidé končí docházku v 18 letech závěrečnou kvalifikací srovnatelnou s maturitou (A-Levels) nebo výučním listem (BTEC). Rodiče se mohou rozhodnout vzdělávat své děti doma, a to po celou dobu povinné docházky. Po reformách v 80. a 90. letech minulého století přejaly školy více odpovědnosti za nábor a hospodaření, ale zároveň se zvýšila jejich akontabilita. Proto je v Británii velmi časté high-stakes testování, a to v 10 a 11 letech (11 Plus exam, SATs), 14 a 15 letech (GCSE) a 16 až 18 letech (BTEC, AS a A Levels), které vláda používá pro řazení škol dle jejich výsledků (Eurydice, 2019c).

V zájmu zvyšování standardů byly po roce 2010 představeny nové typy škol, a sice Academies a Free Schools, které mají větší svobodu ve vlastní organizaci a kurikulu, a ačkoliv jsou placeny stále z veřejných prostředků, již nejsou zřizovány městem či krajem. Školní inspektorát Ofsted hodnotí všechny veřejné školy a hodnotí je ve svých zprávách na škále od výjimečné přes dobré, vyžadující zlepšení až po neadekvátní. Opět, závěry Ofstedu jsou částí silného systému akontability a jsou veřejně dostupné na internetu v rámci srovnávačů škol.

Kurikulum

Školní kurikulum je původně v Education Act z r. 1944 orámováno obecnými cíli, jimiž je podpora duchovního, morálního, kulturního, duševního a tělesného rozvoje žáků a příprava na příležitosti, povinnosti a zkušenosti, které je čekají v pozdějším životě. Education Reform Act v r. 1988 zavedl Národní kurikulum (National Curriculum, NC) a dal žákům právo na široké a vyvážené kurikulum a stanovil standardy pro jeho hodnocení podle předmětů. Poslední hlavní změny v r. 2002 (Education Act 2002) a revize NC v r. 2014 zakládají povinné vyučovací předměty, studijní programy a nárokové oblasti. Právě jimi se stanovuje míra odučení obsahových celků, přestože nejde přímo o počet nebo určení konkrétních vyučovacích hodin.

NC a potažmo školní vzdělávání je organizováno v blocích nazývaných klíčové fáze (Key Stages), které jsou kategoriemi pro jednotlivé ročníky:

- Key Stage 1 (KS1) zahrnuje třídu 1 (5/6 let) a 2 (6/7 let).
- Key Stage 2 (KS2) zahrnuje třídu 3, 4, 5 a 6 (od 7 do 11 let).
- Key Stage 3 (KS3) zahrnuje třídu 7, 8 a 9 (od 11 do 14 let).
- Key Stage 4 (KS4) zahrnuje třídu 10 a 11 (od 14 do 16 let.).
- Key Stage 5 (KS5) zahrnuje třídu 12 a 13 (od 16 do 18 let) Studenti KS5 jsou „maturitními studenty“, pro něž jsou vyhrazeny samostatné školy nebo třídy (college nebo sixth form).

Angličtina, matematika a věda jsou podle NC hlavními předměty (core subjects), tudíž jejich vyučování je povinné ve všech klíčových fázích. Mimo ně dále NC obsahuje základní předměty (foundation subjects). Celkem NC tvoří 12 předmětů. NC spolu s náboženskou a sexuální výchovou tvoří Základní kurikulum (Roberts, 2018).

Vybrané typy škol – academies, free schools a soukromé školy – nemusí následovat NC, jsou ovšem povinny učit vyvážené a široké kurikulum, jehož součástí musí být angličtina,

matematika a přírodní vědy. Musí rovněž vyučovat náboženskou výchovu. V praxi je běžné, že jmenované školy vzhledem k povaze high-stakes testů, jako jsou SATs (testy v KS1 a KS2) nebo GCSE, a jejich vlivu stejně do značné míry NC následují.

Tabulka 1: Zkoušky v jednotlivých klíčových fázích

Výsledky ve zkouškách GCSE a A Levels mají významný vliv na další vzdělávací dráhu a profesní směřování, stejně jako pozdější výsledky na univerzitě. V rámci dvouletého KS5 studenti v prvním roce studují více předmětů, které po roce dokončí na úrovni AS Levels a do posledního („maturitního“) ročníku pokračují jen s menším množstvím, běžně třemi až čtyřmi předměty, z nichž dostanou kvalifikace A Levels se známkami A* až E.

Klíčová fáze	Věk	Hodnocení
KS1	5–6 let	Zhodnocení fonetiky
KS1	6–7 let	Národní testování a učitelovo hodnocení v angličtině, matematice a vědách
KS2	10–11 let	Národní testování a učitelovo hodnocení v angličtině a matematice a učitelovo hodnocení ve vědách
KS4	14–15 let	Někteří studenti skládají GCSE
KS4	15–16 let	Většina studentů skládá GCSE
KS5	16–17 let	Pokračující studenti skládají AS Levels nebo výuční období
KS5	17–18 let	Pokračující studenti skládají A Levels

Přestože stát určuje hodnocení naplňování NC a zajišťuje organizaci zkoušek, jednotlivé kvalifikace jsou postaveny na základě spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Například GCSE jsou poskytovány skrze examination boards, které jsou sobě navzájem konkurencí. Obdobně jsou poskytovány i zcela alternativní kvalifikace, jako například International General Certificate of Secondary Education nebo GCE Ordinary Level. Státním regulátorem kvalifikací, zkoušek a hodnocení je v Anglii Ofqual.

Stavba kurikula

Národní kurikulum upravuje školský zákon. Ten stanovuje cíle závazného NC pro školy, upravuje společné vzdělávání (inkluzi) a vývoj žáků v matematické a jazykové gramotnosti a určuje studijní programy pro všechny předměty upravené NC. Stanovuje, že „školní kurikulum zahrnuje veškeré učení a zkušenosti, jež škola připravuje pro své žáky. Národní kurikulum je jednou částí ze školního kurikula.“ V Anglii není upraveno, jakou hodinovou dotaci mají jednotlivé předměty mít, ani jaká by měla být délka jednotlivých hodin.

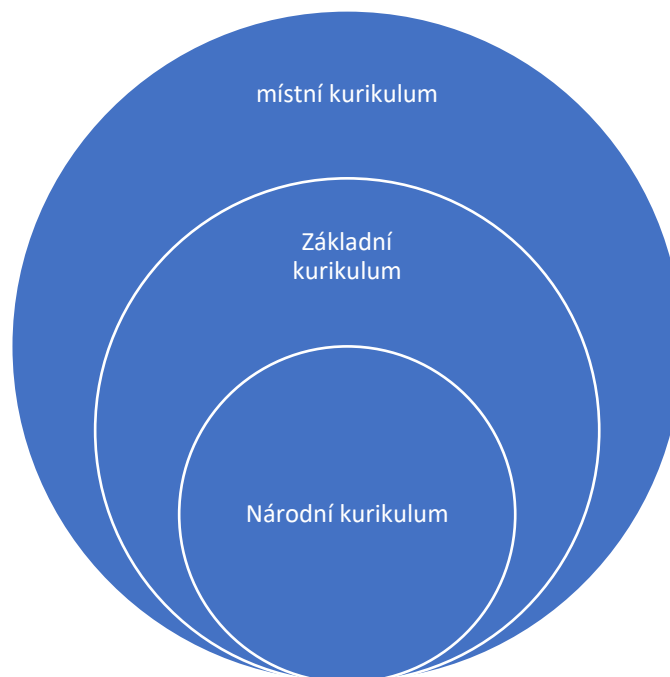
Zákon veřejným školám (zde opět platí výjimka pro academies a free schools, které si mohou určovat začátek, organizaci i konec školního roku podle sebe) pouze stanovuje, že musí denně odučit dva bloky mezi nimiž musí být přestávka, a to v počtu 380 bloků, tedy 190 dní během školního roku. Školy mají rovněž volnost si organizovat svůj předmětový rozvrh dle

vlastního uvážení, mohou tedy některé předměty spojovat za předpokladu, že dodrží závazné studijní programy (Department for Education, 2018).

Ministerstvo vzdělávání na základě zmocnění zákonem určuje cíle vzdělávání, jeho obsah v hlavních a základních předmětech a měření výsledků. Cíle a obsah kombinuje v závazných studijních programech, které zveřejňuje po předmětech pro všechny klíčové fáze, v nichž jsou předměty povinné. Počet povinných předmětů se výrazně snižuje v klíčové fázi 4, na což reaguje školský zákon, který žákům, poté co dovrší 14 let, dává právo studovat předmět v každé z následujících kategorií:

- umění (obsahující umění a design, hudební výchovu, tanec, divadlo a mediální výchovu),
- design a technologie,
- humanitní vědy (obsahující zeměpis a dějepis) a
- moderní cizí jazyk.

Diagram 1: Školní kurikulum

Upraveno z James *et al.*, 2011.

Národní kurikulum obsahuje základní znalosti, které je škola povinna naučit podle studijních programů, které zveřejňuje ministerstvo školství. Základní kurikulum obsahuje dle zákona Národní kurikulum, náboženskou výchovu a sexuální výchovu. NC bylo popsáno výše.

Tabulka 2: Struktura národního kurikula

Struktura národního kurikula zobrazující podle klíčových fází, které předměty jsou povinné.

	Klíčová fáze 1	Klíčová fáze 2	Klíčová fáze 3	Klíčová fáze 4
Věk	5–7	7–11	11–14	14–16
Hlavní předměty				
Angličtina	✓	✓	✓	✓
Matematika	✓	✓	✓	✓
Přírodní vědy	✓	✓	✓	✓
Základní předměty				
Umění a design	✓	✓	✓	
Občanská nauka			✓	✓
Informatika	✓	✓	✓	✓
Design a technologie	✓	✓	✓	
Cizí jazyk		✓	✓	
Zeměpis	✓	✓	✓	
Dějepis	✓	✓	✓	
Hudební výchova	✓	✓	✓	
Tělocvik	✓	✓	✓	✓

Upraveno z Department for Education, 2014.

Závazné studijní programy a cíle vzdělávání pro jednotlivé předměty se svou strukturou do jisté míry liší, a to zejména v časovém, resp. ročníkovém řazení učiva. Některé přímo specifikují látku pro jednotlivé ročníky, jiné jen pro klíčové fáze, běžná je kombinace obou přístupů, tedy jasnější rozdělení učiva podle ročníků v nižších stupních (převážně v prvních dvou klíčových fázích) a poté řazení jen dle klíčových fází (převážně u KS4 a KS4). Kde k podrobnějšímu členění dochází, je uvedeno, že jde o doporučení, a školy musí pouze následovat klíčové fáze.

Následující diagramy zobrazují strukturu školského zákona a kurikulum a stavbu studijních programů. Dodatečné sekce v kurikulech, jsou-li uvedeny, zdůvodňují důležitost a uplatnění vzdělávacího obsahu.

Diagram 2: Struktura školského zákona ve vztahu ke kurikulu

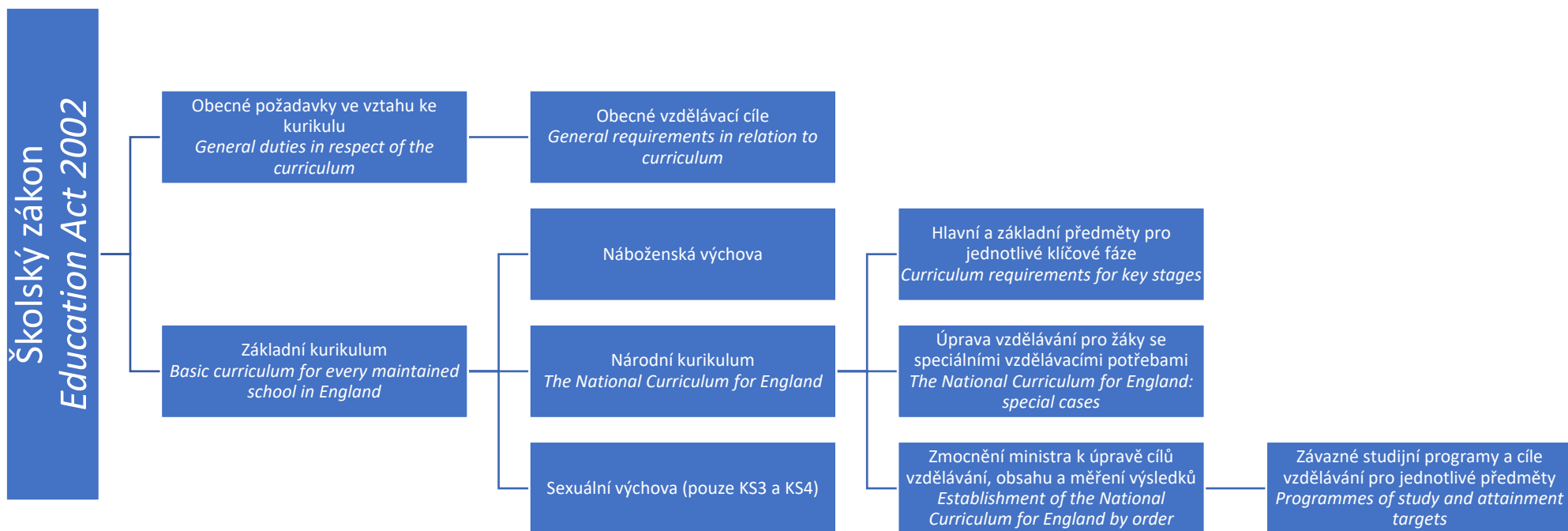
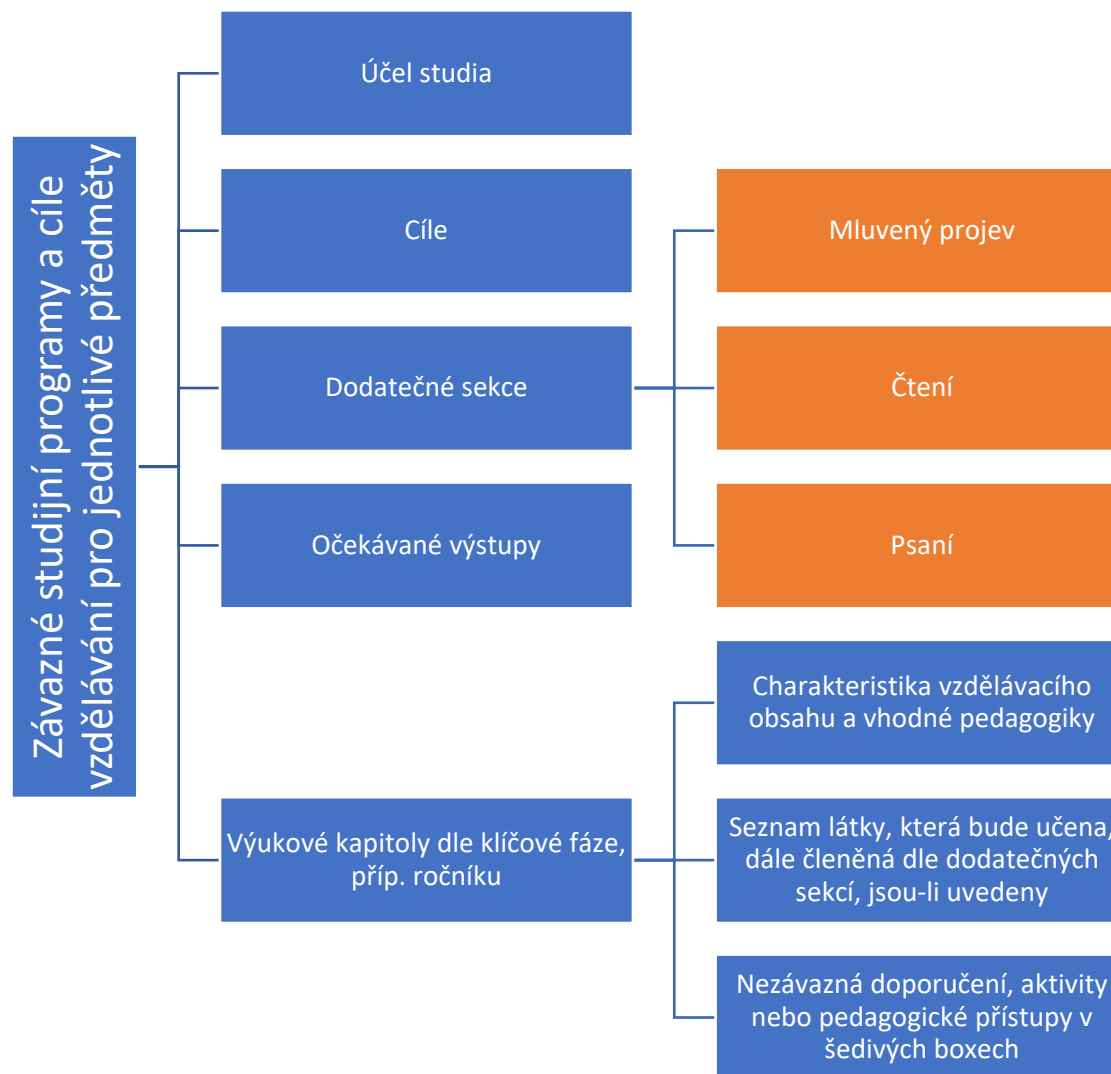

Diagram 3: Stavba závazných studijních programů

Pro lepší ilustraci jsou v oranžových boxech uvedeny konkrétní příklady dodatečných sekcí ze studijního programu angličtiny.

Revize kurikula

Národní kurikulum bylo od svého přijetí v roce 1988 výrazněji změněno čtyřikrát, a to v obdobích 1994–95, 1997–99, 2007–08 a 2012–14. Zákon nepředpokládá žádné plánované revizní cykly kurikula, tudíž jde o nárazová politická rozhodnutí, nicméně v sekci 96 Education Act 2002 ukládá ministrovi školství povinnost informovat a umožnit vyjádření relevantním stranám. Poslední zmíněná revize proběhla pod vedením konzervativní vlády a ministra školství Michaela Govea, který tvrdil, že školy se dostatečně nezaměřují na výuku faktů a základních předmětů, jmenovitě angličtiny, matematiky a přírodních věd.

Revize v letech 2012 až 2014 se tudíž zaměřila na základní znalosti a dovednosti, které každé dítě má mít (Department for Education, 2011). Proto bylo omezeno kurikulum v téměř všech dalších základních předmětech. Například v matematice bylo přidáno více učiva do nižších klíčových fází, v dějepise se zaměřilo více pozornosti na vybrané části britské historie v chronologickém pořadí, v angličtině se studenti učí více o Shakespearovi a hláskování (skrzes předepsaný systém vyučování syntetic phonics) a v přírodních vědách dojde k zaměření na tvrdé znalosti. Zjednodušeně lze tvrdit, že Michael Gove a konzervativní vláda ve zmíněných letech prosazovala návrat tradičního, na faktech založeného kurikula a školní výuky, protože se jim jevilo školní prostředí příliš ovlivněné progresivní pedagogikou, přičítanou levicovým vládám (Richardson, 2014).

Z procesního pohledu vláda ustavila panel expertů, mezi nimiž byli také předmětoví odborníci a učitelé, s cílem navrhnout nové kurikulum. Jejich zadáním bylo následovat příklady vybraných zahraničních vzdělávacích systémů, které slaví úspěch v mezinárodních srovnáních, jako Hong Kong, Singapur, Alberta v Kanadě nebo Massachusetts ve Spojených státech. Poznatky z těchto systémů v kombinaci s „best practice“ z Anglie mají být rovněž základem pro volnost pro učitele, aby si dokázali určit, co a jak vyučovat.

Základní myšlenky revize a konzultační proces upravil dokument Reform of the National Curriculum in England¹, který určil termíny a zájmové skupiny a jednotlivce, jimž ministerstvo bude naslouchat při změnách. Samotný návrh, k němuž se dotyční mohli elektronicky vyjadřovat, nesl název The National Curriculum in England – Framework document for consultation². Ne všechny změny se podařilo do roku 2014 dokončit, takže kurikulární změny pro některé ročníky v klíčových fázích 1, 2 a 4 byly zavedeny v letech 2015 a 2016.

V neposlední řadě je třeba upozornit, že ne všichni aktéři-experti byli s výsledkem spokojeni, zejména pokud nesouhlasili s ministrovou myšlenkou předsunout některou látku do nižších ročníků (např. se zlomky se mají setkávat děti již ve svých pěti a šesti letech) nebo zaměřit dějepis úžeji na Velkou Británii. Kvůli silné opozici byla nakonec konzultace ukončena a mimo jiné otevřela dveře akademickému zhodnocení ideologických proudů, které za ní stály (Smith, 2017).

¹ Dostupné na: <https://ico.org.uk/media/about-the-ico/consultation-responses/2013/2134/consultation-document-reform-of-the-national-curriculum-20130207.pdf>

² Dostupné na:

<https://media.education.gov.uk/assets/files/pdf/n/national%20curriculum%20consultation%20-%20framework%20document.pdf>

Francie

Francouzská ústava stanovuje, že je povinností státu poskytovat bezplatné, povinné a sekulární vzdělávání na všech úrovních. Státní školství přispívá k rovnosti příležitostí a musí umožnit každému žákovi rozvinout svou osobnost, zvýšit své standardy základního a pokračujícího vzdělání, integrovat se sociálně a profesně a vykonávat svá občanská práva. Podle legislativního dokumentu pro plánování kurikula z roku 2005 (Guidance and curriculum planning law no. 2005-380 of 23 April 2005 for the future of schools) je kromě přenosu znalostí úlohou školy rovněž komunikace hodnot Francouzské republiky.

Francouzský vzdělávací systém se vyznačuje silnou centralizací, v níž stát plně kontroluje kurikulum a učitelské stavy včetně jejich přípravy, alokace, vzdělávání a odměn. Zákonný rámec schvaluje parlament, který určuje základní principy vzdělávání. Školní docházka je povinná od 6 do 16 let, přesto většina rodičů posílá své děti do mateřské školy, když jim jsou zhruba 3 roky. Navzdory stále silnému vlivu centra dochází k větší subsidiaritě postupně od 80. let minulého století, tak, že na nižší územní celky přešla finanční odpovědnost za provozování školní infrastruktury, investice a pedagogické náklady. Školy od roku 2016 také dostaly více autonomie, takže ředitelé nižších středních škol mohou ovlivnit 20 % přímé pedagogické činnosti svých učitelů a rozdělit ji mezi práci v menších žakovských skupinách, interdisciplinární výuku nebo individuální konzultace pro žáky (Eurydice, 2019b).

Současné trendy ve francouzském školství reflektují jednak dlouhodobě silný vliv socioekonomického statusu žáka na jeho výsledky, jednak přebírání „best practices“ z mezinárodně úspěšných vzdělávacích systémů, jako je Finsko. Kurikulární změny, které jsou více popsány ve vlastní kapitole, tudíž obsahovaly například inspiraci Finskem v podobě interdisciplinárních modulů v posledních ročnících nižší střední školy. Tři hodiny týdně mají žáky vzdělávat v tématech, která jdou napříč obory, jako třeba udržitelný rozvoj, přičemž se počítá se spoluprací různých předmětových učitelů. Výsledky šetření PISA v roce 2012 daly podnět k rozsáhlejšímu kurikulárním změnám – ty ukázaly, že pozitivní korelace mezi rodinným zázemím a výsledky byla vysoká a že došlo od testování v roce 2003 k nárůstu žáků s nejnižšími výsledky z 5,6 % na 8,7 %.

Kurikulum

Francouzské národní kurikulum zahrnuje nejen povinnou školní docházku, ale také upravuje vzdělávání v mateřských školách. Od roku 2005 není organizováno podle disciplín, ale v podobě Společného základu znalostí, dovedností a kultury (Common core of knowledge, skills and culture; Společný základ), který je organizován ve čtyřech cyklech. Cílem školního vzdělávání je tak, mimo výše uvedené, garantovat, že žáci mají nezbytné prostředky k nabytí společného základu znalostí a dovedností, jejichž držení je zásadní pro úspěšné dokončení školní docházky a rozvoj osobní a profesní identity (Eurydice, 2019b).

Cykly ve své poslední revizi v roce 2013 neodpovídají plně struktuře školského systému z pohledu úrovně ISCED neboli jednotlivým úrovním škol, ale naopak cíleně překračují hranice základní a nižší střední školy, aby mezi nimi usnadnily přestup. Společný základ v roce 2009 doplnil nový způsob hodnocení kompetencí žáků v podobě online bookletu, kde se uchovávají výsledky žáka a umožňují sledovat jeho vzdělávání.

Zákon rovněž stanovuje, že státní školství musí být neutrální, tedy že učitelé i žáci musí projevat filozofickou a politickou neutralitu. Pravděpodobně zásadnější je už jen princip sekularity, který je součástí již od konce 19. století, konkrétně od roku 1882. Respekt vůči víře žáků a jejich rodičů ústí ve francouzském školství v absenci náboženské výchovy v kurikulu, zákaz šíření víry a podmínky sekularity školských pracovníků. Princip náboženské svobody vedl k zavedení dnu volna v týdnu, aby bylo možné náboženské vzdělávání mimo školu. Patrně i v kontextu uprchlické krize, vysokého počtu kultur ve Francii, jakož i konzervativní politické reprezentace v těchto otázkách, byla pro zdůraznění sekularity v roce 2013 přijata rovněž Charta sekularismu (Secularism Charter) ve vztahu ke vzdělávacímu systému (The Local FR, 2013).

Tabulka 3: Struktura francouzského vzdělávacího systému a cyklů

Od roku 2005 národní kurikulum určuje Společný základ znalostí, dovedností a kultury. Ten závazně stanovuje předepsané učivo v rámci čtyř cyklů.

Věk	Třída/kód	Cyklus	Škola
2-3		Cyklus 1	Mateřská škola (École maternelle)
4		Cyklus 1	Mateřská škola (École maternelle)
5	GS	Cyklus 1	Mateřská škola (École maternelle)
6	CP	Cyklus 2	Základní škola (École élémentaire)
7	CE1	Cyklus 2	Základní škola (École élémentaire)
8	CE2	Cyklus 2	Základní škola (École élémentaire)
9	CM1	Cyklus 3	Základní škola (École élémentaire)
10	CM2	Cyklus 3	Základní škola (École élémentaire)
11	6ème	Cyklus 3	Nižší střední škola (College)
12	5ème	Cyklus 4	Nižší střední škola (College)
13	4ème	Cyklus 4	Nižší střední škola (College)
14	3ème	Cyklus 4	Nižší střední škola (College)
15	2ème	Vyšší střední škola akademická (Lycée général et technologique) Vyšší střední škola odborná (Lycée professionnel) Vyšší střední škola učňovská (Centre de formation d'apprentis)	
16	1ière		
17–18	terminale		

Společný základ se soustředí na 5 základních domén neboli klíčových kompetencí (slovy českých kurikul), které má žák po povinné školní docházce plně zvládat.

1. Jazyky, kterými se myslí a komunikuje;
 - a. Žáci budou vzděláni v tom, jak chápat a vyjadřovat se prostřednictvím 4 řečí, a sice
 - i. francouzštiny
 - ii. dalšího moderního nebo regionálního jazyka
 - iii. matematické, vědecké a technologické řeči a
 - iv. řeči umění a těla
2. Metody a nástroje k učení
 - a. Studenti budou vzděláni v tom, jak
 - i. se učit individuálně nebo kolektivně, ve třídě i mimo ni
 - ii. najít informace a dokumenty
 - iii. využívat technologie
 - iv. vést osobní nebo kolektivní projekty a
 - v. organizovat své studium a znalosti, které shromažďují
3. Výchova jednotlivce a občana;
 - a. Základní hodnoty a principy uvedené v ústavě budou předány studentům. Ti se naučí, jak
 - i. se zapojit fungující člen společnosti a aktivní občan, přemýšlet o kolektivních akcích a
 - ii. respektovat osobní rozhodnutí a odpovědnosti
4. Přírodní a technické systémy
 - a. Studentům budou předány základy matematické, vědecké a technologické kultury v podobě
 - i. vědeckých a technologických přístupů ke světu
 - ii. rozvíjení zvědavosti a schopnosti pozorování a
 - iii. rozvíjení efektivního řešení problémů
5. Významy ve světě a lidská činnost
 - a. Studenti rozvinou
 - i. časoprostorovou orientaci v zeměpise a dějepise pomocí porozumění společnostem v jejich vlastních prostředích
 - ii. schopnost interpretovat produkty lidské kultury a
 - iii. porozumění moderního světa kolem nich

Upaveno z Éduscol, 2019.

Tyto domény mají referenční vliv pro celé kurikulum, takže se k nim text kurikul při vypisování učiva a očekávaných výstupů opakovaně vrací.

Stavba kurikula

Společný základ je upraven zákonem, jakož i hodinové dotace pro jednotlivé předměty v rámci cyklů. Stojí za poznamenání, že první, druhý a čtvrtý cyklus jsou přímo spjaté s úrovní školy, třetí cyklus záměrně prochází dvěma typy škol. Cílem je usnadnit aklimatizaci na nové prostředí tak, že látka bude přímo navazovat.

Na základní škole trvá zákaz domácích úkolů, kdežto na nižší a vyšší střední jsou povoleny. Učební metody nejsou nijak upraveny, nicméně nedávná aktualizace zákona podporuje inovativní pedagogické přístupy a předkládá ambice pro digitální učení, tedy využití výpočetní techniky během výuky.

Počet hodin pro jednotlivé předměty je samostatným podzákonným předpisem, takže není vnořen do kurikulárních dokumentů.

Tabulka níže popisuje obsah a návaznost jednotlivých cyklů. Navazující diagram níže graficky znázorňuje stavbu kurikula jednotlivých cyklů.

Tabulka 4: Přehled cyklů a jejich popis

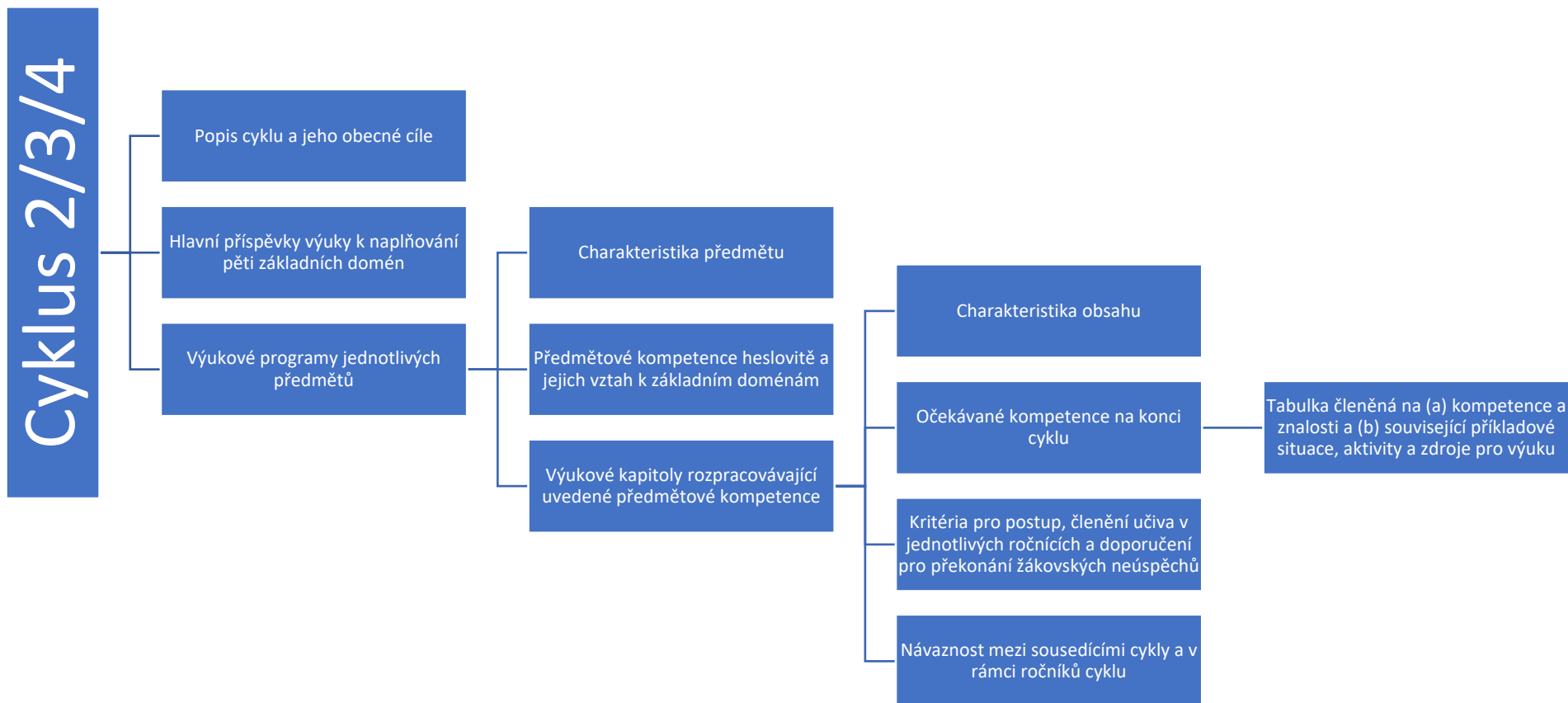
Každý cyklus obsahuje předměty, které se v něm musí učit, jejich obsah a výstupy, které žáci musí obsáhnout. Popsány jsou pouze cykly povinné školní docházky.

Cyklus	Popis	Předměty
Cyklus 2 „Základní učení“	Druhý cyklus je první fází povinné školní docházky pro všechny žáky. Prioritou je jazyková gramotnost, zejména francouzština. Tři roky tohoto cyklu nabízí adekvátní a konzistentní dobu, aby všichni žáci nabyli základní dovednosti, jako je čtení a psaní, v souladu s rychlostí učení každého žáka jednotlivě.	<ul style="list-style-type: none">- Francouzština- Moderní jazyk (regionální nebo mezinárodní)- Umění a hudba- Tělocvik- Občanská a morální výchova- Prozkoumávání světa (interdisciplinární předmět)- Matematika
Cyklus 3 „Konsolidace“	Třetí cyklus má dva hlavní cíle: posílit základní znalosti naučené v předchozím cyklu a pomoci s přechodem ze základní na nižší střední školu. Během tohoto cyklu jsou žákům postupně představovány akademické předměty a jejich oborové znalosti, jazyky, přístupy a metody, zejména v dějepise a zeměpise, přírodních vědách a ICT. Žáci rozvíjí schopnost abstraktně uvažovat, a tak lépe strukturují své myšlenky při přijímání nových znalostí.	<ul style="list-style-type: none">- Francouzština- Moderní jazyk (regionální nebo mezinárodní)- Výtvarná výchova- Hudební výchova- Historie umění- Tělocvik- Občanská a morální výchova- Dějepis a zeměpis- Věda a technologie- Matematika

<p>Cyklus 4 „Rozvoj“</p>	<p>Žáci na konci tohoto cyklu musí dostatečně prokázat znalosti a dovednosti definované ve Společném základu, tak, aby mohli dále pokračovat ve vzdělávání na vyšší střední škole, ať už si zvolí jakýkoliv její typ. Během tohoto cyklu nabývá abstraktní uvažování v jak znalostech, tak přístupech čím dál tím větší důležitost. Žáci se postupně učí používat své kritické myšlení a svou schopnost úsudku. Cílem je postupně zvyšovat jejich autonomii při samostatné i skupinové práci a rozvíjet jejich procesy uvažování. Cyklus 4 je také doba, kdy jsou žáci připravováni, aby dokázali činit základní rozhodnutí ohledně své budoucí kariéry.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Francouzština - Moderní jazyk (regionální nebo mezinárodní) - Výtvarná výchova - Hudební výchova - Historie umění - Tělocvik - Občanská a morální výchova - Dějepis a zeměpis - Život a Země - Fyzika-chemie - Technologie - Matematika - Média a informační výchova - Interdisciplinární výuková témata
------------------------------	--	---

Upraveno z Éduscol, 2019.

Diagram 4: Struktura cyklu povinné školní docházky v rámci Společného základu

Revize kurikula

Za revizi kurikula jsou od významné koncepční změny v roce 2013 odpovědné dvě rady. Samotné kurikulum, tedy obsahy předmětů v jednotlivých cyklech připravuje Rada pro kurikulum (Conseil Supérieur des Programmes, CSP), která se skládá z legislativců, členů Conseil Économique, Social et environnemental (Ekonomického, společenského a environmentálního výboru) a členů, které nominuje ministerstvo školství. CSP samo o sobě kurikulární změny nepřipravuje, ale deleguje je vybraným expertním skupinám. Návrhy CSP putují ke zhodnocení školnímu inspektorátu, který se může vyjádřit, a v neposlední řadě Radě pro vzdělávání (Conseil Supérieur de l'Éducation, CSE), která návrhy schvaluje. Posledním článkem je politické rozhodnutí a uzákonění změn (Gueudet *et al.*, 2017).

Zákonná změna v roce 2013 ovšem zejména obsahovala kroky vůči vzdělávacím nerovnostem, pročež upravila jak zákonem stanovené principy školního vzdělávání, tak přímo kurikulární cykly a jejich obsah. Do školského zákona bylo mimo jiné doplněno, že ministerstvo školství musí zajistit školní inkluzi pro všechny děti bez rozdílu, sociální mix žáků studujících ve školských zařízeních a garanci prostředků, jimiž všichni žáci mohou nabýt Společný základ znalostí, dovedností a kultury.

Změny v roce 2013 obsahovaly designové a obsahové změny kurikula pro základní a nižší střední školu. Tato úprava rovněž zapovídá opakování ročníků žáky a považuje je za výjimečné. Rozšíření se dotkla také moderního jazyka, který se má vyučovat již na základní škole. CSP otevřelo v květnu 2015 online konzultaci na jeden měsíc, integrovalo některé připomínky a publikovalo finální verzi revize v září 2016³. Ta byla posléze uzákoněna. Proti změnám se ozvaly převážně učitelské hlasy, tvrdící, že i přes konzultace nebyly vyslyšeny, a učitelé neváhali vyjít do ulic demonstrovat (Terrier, 2015).

³ Dostupné na: <https://www.education.gouv.fr/cid87938/projets-de-programmes-pour-l-ecole-elementaire-et-le-college.html>

Finsko

Hlavní úlohou finského vzdělávacího systému je nabídnout všem občanům rovné vzdělávací šance. Struktura systému proto reflektuje tuto myšlenku a je tak vysoce průchozí a neobsahuje slepé uličky, které by zabraňovaly postupu na vyšší vzdělávací úroveň. Pospolitost a společenská koheze je rovněž jedním z principů, pročež povinná školní docházka obsahuje jeden rok předškolního vzdělávání a 9letou nevyběřovou základní školu.

Spravedlnosti ve vzdělávání je dosaženo díky nízkým rozdílům mezi školami a zaručením vysoce kvalitní výuky napříč celou zemí. Pouze 2 % žáků jsou vzdělávána v soukromých školách, které jsou navíc podporovány z veřejných prostředků. Rovněž školní obědy a doprava jsou poskytovány bezplatně, pokud žáci žijí v nezalidněné oblasti.

Od 90. let minulého století dochází k decentralizaci, která dnes vyústila ve zdravý systém vzájemné důvěry a přenesení odpovědnosti. Místní autonomie je vysoká, což se týká zejména kurikula, jak bude popsáno. Nicméně i další aspekty jsou neméně významné – ve Finsku není školní inspekce, národní testování žáků probíhá až na konci střední školy v období maturity a těžištěm zajišťování kvality vzdělávání je především vlastní evaluace ve školách. Stát provádí vlastní zjišťování úrovně vzdělávání na vybraných vzorcích škol a žáků na základě hodnotícího plánu (Eurydice, 2019a).

Školský zákon stanovuje, že vzdělávání je bezplatné na všech úrovních od předškolního až po univerzitní a jeho cílem je podporovat růst žáků vůči lidskosti a přijetí etické odpovědnosti ve společnosti a vzdělávat je znalostmi a dovednostmi potřebnými v životě. Školy musí poskytovat vzdělávání také jazykovým menšinám, mezi nimiž je největší 6% švédská. Poskytovatelé (zřizovatelé v české terminologii) vzdělávání, tj. municipality, jejich sdružení a soukromníci mají značný vliv při rozhodování o změnách ve vzdělávání.

Kurikulum

Povinná školní docházka ve Finsku je od 6 do 16 let a zahrnuje jeden rok mateřské školy a poté 9 let na společné základní škole. Žáci poté pokračují na střední školu zaměřenou buď akademicky, nebo odborně. Na obou končí s kvalifikací, která jim umožňuje další studium na vysoké škole. Kurikulárním dokumentem ve Finsku je Národní kmenové kurikulum (National Core Curriculum, NCC), které upravuje jednotlivé úrovně vzdělávání a rozpracovává společné povinné předměty, které jsou uvedeny ve školském zákoně. Je tedy vydáváno samostatně pro předškolní, základní a střední školství. Za jeho správu a rozvoj, jakož i vývoj vzdělávání ve Finsku je zodpovědná Finská národní rada pro vzdělávání (The Finnish National Board of Education, FNBE), která vznikla v roce 1991 a zabývá se i aktualizacemi kurikul.

NCC kromě výše zmíněného spoléhá na tři základní principy ve vzdělávání, a sice profesionalitu učitelů, podporující prostředí včetně individuálního přístupu k žákům a otevřenosti a vysoké standardy vzdělávání pro všechny. Historicky bylo kurikulum vysoce centralizované, ale nyní naopak dává mnohem větší prostor poskytovatelům vzdělávání a školám. Nejnovější NCC klade důraz na stanovení společného směru ve vzdělávání a garanci, že znalosti i dovednosti finských žáků budou robustní v budoucnosti jak v národním, tak mezinárodním kontextu. Zdůrazňuje principy inkluzivního vzdělávání, víceúrovňového a hlubokého učení (deep learning), podporuje průřezové a předmětové kompetence a tvorbu

školních učebních komunit na základě dobrých hodnot a teorií učení (Finnish National Agency for Education, 2019).

Všechny tři zmíněné principy jsou tvořeny v otevřeném a zevrubném duchu, jehož základem je diskuse a interakce mezi aktéry ve vzdělávání. Kurikulum je v tomto duchu více procesem než produktem. FNBE prezentuje NCC jako strategický dokument, který reflektuje nejlepší chápání lidskosti, společnosti a učení a propojuje práce každé školy s municipální a národní úrovní. Dále zajišťuje, aby existovala rovnováha mezi akademickým úspěchem a zdravou životosprávou žáka (student wellbeing), čehož lze dosáhnout větším důrazem na cíle a předpoklady úspěšného učení než předmětový obsah. NCC je inkluzivním dokumentem jednak v kurikulárním smyslu, že zahrnuje všechny domény učení a života (v duchu progresivní pedagogiky), tedy nejen jednotlivé předměty, jednak ve smyslu společného vzdělávání, tak, že popisuje možnosti úpravy kurikula pro všechny žáky včetně těch znevýhodněných (FNBE, 2016b).

Tabulka 5: Struktura školského systému a odpovídající NCC

Níže jsou popsány úrovně škol a odpovídající národní kurikulární dokumenty.

Věk	Úroveň	Kurikulum
0–5	Mateřská škola	NCC pro vzdělávání a výchovu v raném dětství
6	Předškolní vzdělávání	NCC pro předškolní vzdělávání
7–16	Základní škola	NCC pro základní vzdělávání
16–19	Střední škola	NCC pro vyšší střední školy

NCC předkládá sedm průřezových témat, která vyjadřují cíle vzdělávání a zrcadlí kompetence vyžadované ve všech aspektech života. V tomto duchu jsou kompetence definovány jako souhrn znalostí, dovedností, hodnot a vůle. Průřezové kompetence jsou:

- Přemýšlení a učení se učit
- Kulturní kompetence, interakce a vyjadřování
- Péče o sebe a denní rutinu
- Multigramotnost
- ICT kompetence
- Kompetence v pracovním životě a podnikání
- Participace, zapojení a budování udržitelné budoucnosti

(FNBE, 2014)

Stavba kurikula

NCC slouží jako rámec pro vývoj lokálních kurikul, který je svým obsahem závazný, ale dává značnou volnost poskytovatelům přidat další úpravy. Tři úrovně kurikula jsou:

1. Národní kmenové kurikulum
2. Municipální kurikulum / kurikulum poskytovatele
3. Školní kurikulum a roční plán (významně se neliší od municipálního kurikula)

Municipální kurikulum je tvořeno místními odbory, které jsou povinny následovat NCC. Rovněž je podzákonou normou určen počet hodin pro jednotlivé předměty v podobě minimálního počtu vyučovacích hodin na týden ročně. Školní rok obsahuje 38 týdnů, a tak celkový počet lekcí je vypočten vynásobením 38.

Tabulka 6: Povinné předměty a časová alokace

Níže jsou popsány ročníky škol a odpovídající národní kurikulární dokumenty.

Předmět	Ročník:									Celkem
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Mateřský jazyk a literatura	14			18				10		42
A1-jazyk	-----				9			7		16
B1-jazyk	-----					2		4		6
Matematika	6			15				11		32
Přírodověda	4			10						
Biologie a zeměpis ¹								7		
Fyzika a chemie ¹								7		
Zdravověda ¹								3		
<i>Environmentální a přírodní vědy celkem</i>				14				17		31
Náboženství/etika	2			5				3		10
Historie a společenské vědy ²	-----				5			7		12
Hudební výchova	2			4				2		8
Výtvarná výchova	2			5				2		9
Technika	4			5				2		11
Tělocvik	4			9				7		20
Ekonomika domácnosti	-----							3		3
Umělecké a praktické volitelné předměty				6				5		11
<i>Umělecké a praktické předměty celkem</i>										62
Poradenství	-----							2		2
Volitelné předměty					9					9
Minimální počet hodin										222
(Volitelný A2-jazyk)	-----					(12)				(12)
(Volitelný B2-jazyk)	-----							(4)		(4)

¹ Předmět je v 1. až 6. ročníku učen v rámci integrované přírodovědy.

Tabulka 6 pokrač.

² Společenské vědy jsou ve 4. až 6. ročníku učeny alespoň dvě hodiny týdně a v 7. až 9. ročníku nejméně 3 hodiny týdně.

Zjednodušeně lze NCC rozdělit do dvou částí. V první je obecný popis kmenového kurikula, které vytyčuje společné cíle ve vzdělávání, průřezové kompetence a podobně. V druhé je dle ročníků uveden vzdělávací obsah, který popisuje, jak vyučování a žákovské učení v daném předmětu pomůže dosáhnout uvedených cílů. Například sekce přírodních věd popisuje, jak podporovat žáky v učení, aby správně formulovali otázky a docházeli k závěrům na základě důkazů.

Samotný výběr pedagogických metod, učebních stylů a výuky není v NCC předepsán, ale obsahuje doporučení, jak vytvářet dobrá učební prostředí a jak lze různá témata probírat. Vzhledem k důvěře vůči nižším celkům a zejména učitelům je poslední slovo ponecháno na nich. NCC nestanovuje žádné vzdělávací výstupy, ale popisuje, jaké jsou cíle učení na úrovni základní školy (ACARA, 2018).

Z pohledu vzdělávání je finské NCC skutečně holistické – definuje samotný koncept znalostí, takže se věnuje epistemologické rovině, jakož i vývojové psychologii a teoriím učení. Učitelům poskytuje přehled, co je v jednotlivých předmětech nejpodstatnější a jaké metody, včetně těch pracujících s technologiemi, mohou využít.

Přehled 1: Struktura NCC pro základní vzdělávání

1. Význam lokálního kurikula a proces jeho tvorby
2. Základní vzdělávání jako základ všeobecných znalostí a schopností
3. Poslání a obecné cíle základního vzdělávání
4. Fungování kultury jednotného základního vzdělávání
5. Organizace školní práce zaměřující se na podporu učení a prosperity
6. Hodnocení
7. Podpora v učení a školní docházce
8. Žákova prosperita
9. Speciální otázky jazyka a kultury
10. Bilingvní vzdělávání
11. Základní vzdělávání založené na konkrétním filozofickém a pedagogickém systému
12. Volitelné studium v základním vzdělávání
13. Ročníky 1–2
 - 13.1 Přechod od předškolního vzdělávání k základnímu vzdělávání a úkol ročníků 1–2
 - 13.2 Transverzální kompetence v ročnících 1–2
 - 13.3 Problémy k řešení plynoucí z lokálních rozhodnutí
 - 13.4 Předměty v ročnících 1–2 (*následuje výčet předmětů*)
14. Ročníky 3–6
 - 14.1 Přechod mezi ročníky 2 a 3 a úkol ročníků 3–6
 - 14.2 Transverzální kompetence v ročnících 3–6

Přehled 1 pokrač.

- 14.3 Problémy k řešení plynoucí z lokálních rozhodnutí
- 14.4 Předměty v ročnících 3–6 (*následuje výčet předmětů*)
- 15. Ročníky 7–9
 - 15.1 Přejchod od ročníku 6 k ročníku 7 a úkol ročníků 7–9
 - 15.2 Transverzální kompetence v ročnících 7–9
 - 15.3 Problémy k řešení plynoucí z lokálních rozhodnutí
 - 15.4 Předměty v ročnících 7–9 (*následuje výčet předmětů*)

Převzato z Maršák, Pastorová and Votavová, 2017.

Srovnání českého RVP a finského NCC pro základní vzdělávání viz tamtéž.

Revize kurikula

Revize NCC probíhají nepsaným pravidlem v desetiletém cyklu počínaje od první revize v roce 1985. Poslední tudíž byla ta, která vešla v platnost v roce 2015, přestože její přípravy samozřejmě probíhaly po několik let. Cílem revize připravované v letech 2012 až 2014 bylo reflektovat vývoj světa v 21. století, tedy efekty globalizace a výzvy udržitelného rozvoje. Kompetence vyžadované ve společnosti a pracovním životě se rovněž změnily, a proto je podle FNBE nezbytné znovu promyslet vzdělávací obsah, související pedagogiku a školní praxi, tedy revidovat NCC (Vahtivuori-Hänninen *et al.*, 2014).

Jádrem reformy je rozvoj škol jako komunity a učebního prostředí zaměřením se zejména na otázku *jak* na rozdíl od *kdy* nebo *co*. To souvisí s holistickým přístupem celého finského vzdělávacího systému, který klade důraz na proces vzdělávání oproti výsledkům a následuje myšlenky progresivního vzdělávání, jaké například formuloval John Dewey. V rámci reformy se FNBE zaměřila na následující oblasti:

- Přehodnocení konceptu učení;
 - Kladení důrazu na vlastní zkušenosti, aktivity, zájmy a naplnění žáka;
 - Kladení důrazu na spolupráci, učení se v dialogu s ostatními;
 - Obnovení myšlenky učebních prostředí (learning environment).
- Přehodnocení školní kultury a vztahu mezi školou a komunitou;
 - Škola jako učební komunita;
 - Kladení důrazu na různorodou a otevřenou kooperaci.
- Přehodnocení rolí, cílů a obsahu školních předmětů;
 - Zavedení průřezových kompetencí k podpoře vývoje identity žáka a schopnosti vést život ve vztahu k udržitelné budoucnosti.

Podpora školní kultury jde v souladu s hodnotami, jako je bezpečí, zdravá životospráva, rovnost a spravedlnost, odpovědnost vůči životnímu prostředí, participace a demokracie, oslava rozmanitosti kultur, dialog a různé pracovní přístupy. V rámci reformy došlo také k zavedení interdisciplinárních učebních modulů, které by měly na školách probíhat každoročně alespoň jednou, žáci by se měli podílet na jejich přípravě a měly by integrovat dovednosti a znalosti z různých předmětů. Cíle, obsah a provedení těchto modulů jsou zcela v kompetenci škol. Reforma NCC pouze vyžaduje, aby témata byla z pohledu žáků zajímavá a smysluplná, žáci se na nich podíleli a aby podporovala vývoj průřezových kompetencí.

Tvůrci v rámci reformy hledali odpověď na otázku, jak nejlépe zahrnout proměny světa kolem škol a jejich efekt na děti a mladé lidi do kurikula. Proto byla součástí reformy podpora výuky s integrovaným přístupem. Ten lépe reflektuje provázanost předmětů v dnešním moderním světě a klade před žáky smysluplné výzvy při jejich aktivním zapojení a hodnotné spolupráci mezi učitelem a žákem. Cílem bylo, aby žák:

- chápal vztah a vzájemné závislosti mezi různými vzdělávacími obsahy;
- byl schopen kombinovat znalosti a dovednosti z různých předmětů tak, aby vytvářily pospolitě celky, a
- byl schopen uchopit a využít zmíněné při učení ve skupině.

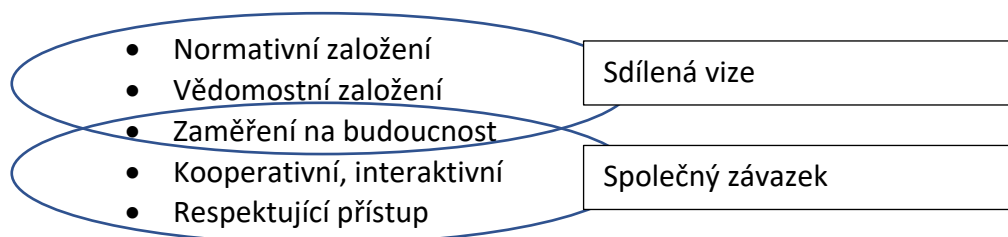
(Sarissalmi, 2016)

V rámci reformy tudíž byly revidovány obsahy jednotlivých předmětů jak v základním, tak středním školství. Došlo také k přeskupení obsahu mezi ročníky, takže například společenské vědy a druhý národní jazyk se vyučují dříve. Možnost volitelných předmětů v uměleckých a praktických předmětech se rozšířila do nižších ročníků. Důraz byl také více kladen na používání ICT, zdravou životosprávu a organizaci vlastního času v každém jednotlivém předmětu (FNBE, 2016a).

Nové NCC posiluje rozmanitost metod hodnocení tak, aby podporovaly učení a blaho žáka. Učitelé musí častěji předávat žákovi a jeho zákonným zástupcům informace ohledně jeho postupu. Zpětná vazba nicméně nemusí být ve formě zpráv nebo vysvědčení a není nutné, aby docházelo ke srovnávání s ostatními. Nicméně na konci každého školního roku žák obdrží vysvědčení, které dává číselnou známku hodnotící, jak se mu v každém předmětu dařilo. Pro zvýšení spravedlnosti byly stanoveny národní hodnotící kritéria upravující výstupy v každém předmětu pro známku 8 („dobrý“) na konci 6. a 9. ročníku.

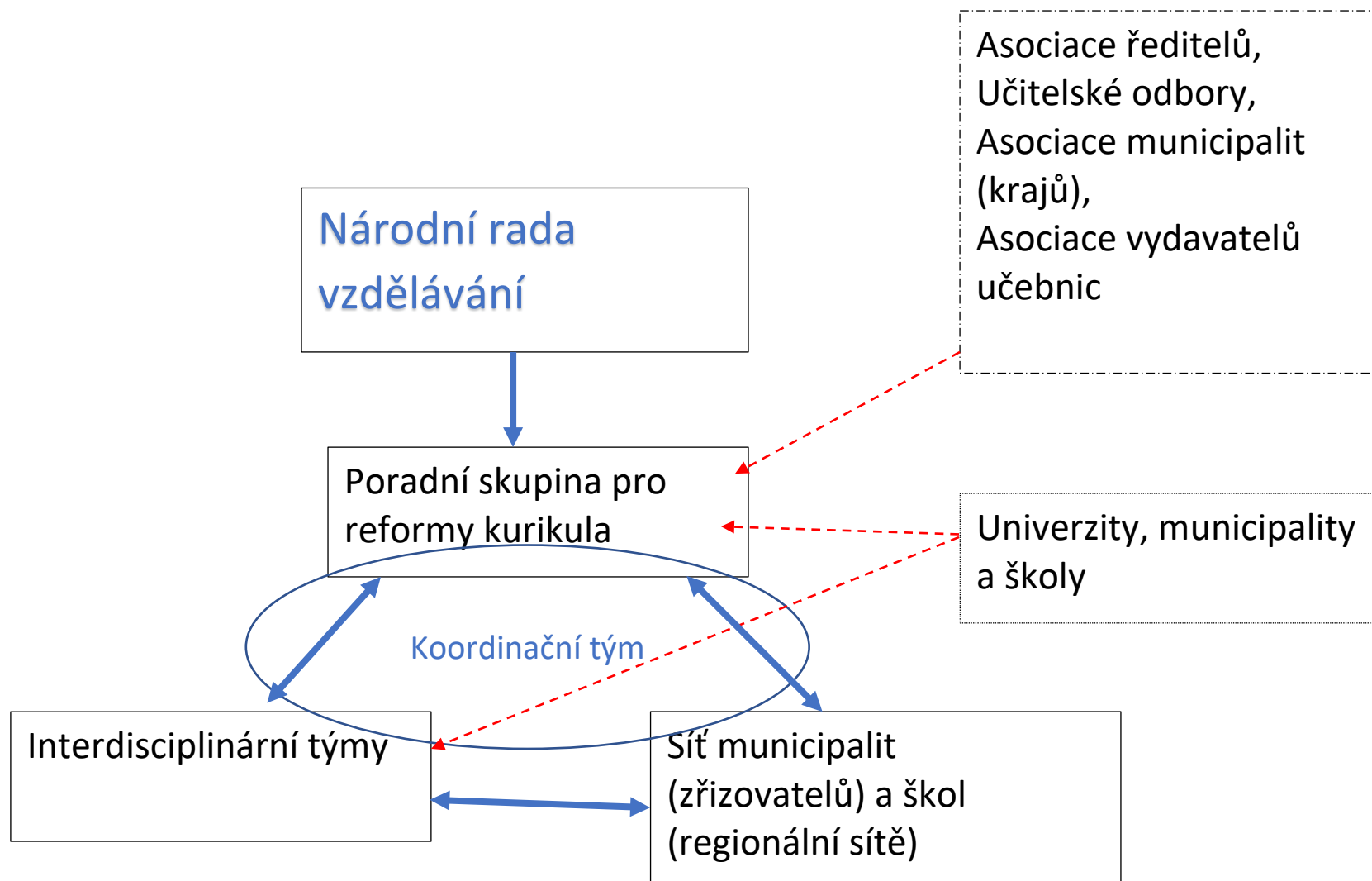
Reforma probíhala v transparentním a participativním duchu. Díky profesionalitě a vysoké úrovni nejsou učitelé pouze vykonavateli kurikula, ale dokážou se hodnotně podílet i na jeho změnách. Totéž platí i o poskytovatelích-zřizovatelích. Reforma NCC probíhala v multidisciplinárních pracovních skupinách podpořených online konzultacemi. Poskytovatelé měli možnost vyjádřit se třikrát během procesu (listopad 2012, září 2013 a duben 2014), a to z kraje k obecným principům reformy a posléze k jednotlivým částem NCC (předškolní a základní vzdělávání). Klíčoví aktéři poté poskytovali svá oficiální stanoviska ke konci konzultačního cyklu na závěr roku 2014.

Základními hodnotami procesu reformy podle FNBE bylo:

Upraveno z FNBE, 2016.

Diagram 5: Organigram reformy NCC

Austrálie

Školství v Austrálii se v posledních desetiletích více centralizovalo, přesto je ale na základě ústavy primárně odpovědností šesti států a teritorií. To se týká nejen organizace infrastruktury, finančního ohodnocení učitelů nebo zdrojů pro školy, ale také nastavení povinné školní docházky a do určité míry struktury vzdělávacího systému. Mluvíme-li tedy o australském vzdělávacím systému jako celku, můžeme odkazovat na deklarace a zákony na federální úrovni, zejména na australský školský zákon (Australian Education Bill 2013), Melbournskou deklaraci cílů ve vzdělávání pro mladé Australany (Melbourne Declaration on Educational Goals for Young Australians), Australské národní kurikulum (Australian Curriculum) nebo Národní systém kvalifikací (Australian Qualifications Framework).

Současné cíle ve vzdělávání na federální úrovni upravuje zmiňovaný školský zákon a melbournská deklarace a řadí se mezi ně poskytování vzdělávání vysoké kvality dosahující vysoké míry spravedlivosti. Pro vyhodnocení zmíněného zákon stanovuje indikátory jako umístění a hodnocení v mezinárodních srovnáních, míru dosažení kvalifikací v rámci národního systému či snížení mezery v gramotnostech mezi členy australských domorodých kmenů a ostrovanů Torresova průlivu a ostatními studenty. Mezi stěžejní cíle patří:

- kvalitní výuka, přičemž všichni učitelé budou mít dovednosti a podporu, kterou potřebují, aby se postupně zlepšovali a poskytovali výuku vysoké kvality pro všechny studenty;
- kvalitní učení, přičemž australské školství nabídne vzdělávací zkušenost na vysoké úrovni včetně prostředí a kurikula, které podpoří všechny studenty, aby dosáhli svého plného potenciálu;
- silné řízení škol, přičemž školští lídři budou mít zdroje, dovednosti a pravomoci, aby dělali rozhodnutí a implementovali strategie na lokální úrovni v zájmu nejlepších výstupů pro své školy a studenty;
- transparentnost a akontabilita, přičemž podpora školám, aby se neustále zlepšovaly, má být cílena skrze analýzu dat vzdělávacích výstupů a zvyšování odpovědnosti škol v komunitách za jejich výkon a výkon jejich studentů.

(House of Representatives, 2013)

Nejvyšší prioritou zákon přisuzuje identifikaci a řešení individuálních potřeb studentů včetně bariér ve vzdělávání a dobré životosprávy.

Nejnovější iniciativou mezi federální vládou a jednotlivými státy a teritorii, která se propsala také do zákona, je Národní dohoda vzdělávací reformy (National Education Reform Agreement), obsahující osm cílů (Department of Education and Training, 2018). Mezi ně patří například zlepšení Australského národního kurikula, aby lépe podporovalo učitele při hodnocení pokroku žáků, přezkoumání přechodu ze středního vzdělání na trh práce, vyhodnocení počtu učitelů pro lepší plánování stavů nebo založení nezávislého vědeckého centra, které by podporovalo informovanou pedagogiku na základě empirických výzkumů.

Školní docházka se v Austrálii nejčastěji dělí na nepovinné předškolní vzdělávání, šesti- až sedmiletou základní školu, tří- až čtyřletou nižší střední školu a dvouletou vyšší střední školu zakončenou závěrečnou zkouškou (Senior Secondary Certificate of Education). Základní a

střední škola se dohromady označují jako F-10, neboli Foundation („nultý ročník“) až 10. třída.

Neobvyklým faktorem je vysoká míra privatizace. Školy se dělí na vládní (neboli veřejné) a nevládní, které se dále dělí na náboženské (nejčastěji katolické) a nezávislé (neboli soukromé) školy. V roce 2019 do vládních škol docházelo pouze 65,4 % studentů. Zbytek navštěvoval nevládní školy. Federální vláda se podílí na financování vládních škol spolu se státy a teritorií, zároveň financuje výdaje nevládních škol. Rozdíl v průměru částek, které dostávají vládní a nevládní školy ročně na žáka, činí zhruba jednu čtvrtinu ve prospěch veřejných škol (Department of Education and Training, 2019).

Kurikulum

Přestože zavedení národního kurikula se v Austrálii diskutuje minimálně od 80. let minulého století, k jeho zavedení došlo až nedávno. V roce 2008 byla schválena Melbournská deklarace cílů ve vzdělávání pro mladé Australany, jejíž součástí byl závazek vyvinout kurikulum na světové úrovni, které bude navrženo tak, aby jeho produktem byli úspěšní studenti, sebevědomí a kreativní jednotlivci a aktivní a informovaní občané. Cílem bylo vyvinout kurikulum na národní úrovni tak, aby mohlo být dále specifikováno pro státní a teritoriální a místní úroveň (ACARA, 2019a).

Melbournská deklarace přímo vyjmenovala učební oblasti (learning areas), které mají být součástí kurikula v odpovídající šířce, rovnováze a hloubce svého učební obsahu vzhledem k fázím vývoje studenta. Školy a školské systémy jsou podle deklarace povinné naplňovat kurikulární programy, které odpovídají vypsáním učebním oblastem, s tím, že jim je dána vhodná volnost, aby určily nejlepší způsob v daném kontextu. Deklarace upravuje, že učební oblasti si nejsou významem rovny a že angličtina a matematika mají nejvyšší důležitost napříč všemi ročníky, zejména pak v nižších ročnících. Nicméně humanitní a společenské vědy mají větší rozsah a jejich specializace se zvyšuje, jak student postupuje ročníky. Mimo to deklarace stanovila, že napříč kurikulem bude integrován záběr na environmentální udržitelnost a že všichni studenti budou mít možnost přístupu ke vzdělávacímu obsahu domorodých obyvatel, bude-li to relevantní.

Součástí melbournské deklarace byl rovněž závazek vyvinout komplexní hodnoticí systém pokroku žáků, který bude měřit naplňování kurikula. Jeho výsledná podoba má kombinovat profesionální úsudek učitelů a testování, a to včetně standardizovaného testování na národní úrovni. Na národní a školní úrovni mají vzniknout tři typy hodnocení, které se soustředí na:

- hodnocení pro učení, které umožní učitelům použít informace o postupu studentů pro zlepšení výuky;
- hodnocení jako učení (příbuzné formativnímu hodnocení), které umožní studentům reflektovat a sledovat svůj postup a podložit své budoucí vzdělávací cíle;
- hodnocení učení, které pomáhá učitelům využít průkazné výsledky učení studenta ke zhodnocení jeho úspěchu v porovnání s cíli a standardy.

Akční plán vyústil do zákonného vzniku Australského kurikulárního a hodnoticího úřadu (Australian Curriculum, Assessment and Reporting Authority, ACARA) koncem roku 2008.

Tvorba nového národního kurikula na zelené louce je v době extenzivního pedagogického výzkumu a dostupnosti dobré praxe velká příležitost, jíž se ACARA zhostil mimořádně koncepčně. První schválený dokument, který prošel přes federální vládu a státy a teritoria, byl Rámec Australského kurikula (Shape of the Australian Curriculum), který vytyčuje veškeré předpoklady nutné pro tvorbu samotného obsahu. Vychází přitom přímo z melbournské deklarační a dnes má již 4. verzi, která reflektuje evoluční vývoj kurikula.

Rámec Australského kurikula upravuje vzdělávání z pohledu struktury, cíle a étosu, obsahu, časového řazení a systematizace výuky a diferenciací. V první řadě stanovuje základní dělení obsahu kurikula na úrovni F-10 do tří dimenzí:

- **Učební oblasti/předměty**, mající ústřední význam jakožto znalosti vztahující se k disciplínám, dovednosti a porozumění. V každé oborové oblasti je v rámci popisu obsahu uvedeno, co se mladí lidé budou učit, a ve standardech zvládnutí je poté rozvedena hloubka porozumění a sofistikovanosti znalostí a dovedností, které se od studentů očekávají na konci každého ročníku, příp. skupiny ročníků, je-li kurikulum oborové oblasti takto strukturováno. Vzhledem k tradici a praxi v určitých disciplínách došlo k logickému sjednocení více jednotlivých předmětů do oborových oblastí (poslední čtyři níže uvedené). Učebními oblastmi/předměty v Australském kurikulu jsou:
 - angličtina,
 - matematika,
 - přírodní vědy,
 - zdravotní a tělocvik,
 - humanitní a společenské vědy,
 - umění,
 - technologie a jazyky.
- **Obecné schopnosti** jsou definovány jako integrovaná a propojená sestava znalostí, dovedností, chování a dispozic, které se uplatňují napříč předmětovým obsahem a vybavují studenty pro celoživotní učení a tak, aby byli schopni se pohybovat v komplexním, informacemi přesyceném, globalizovaném světě. Obecné schopnosti jsou v Australském kurikulu rozvíjeny a aplikovány, kdekoliv je to v učebních oblastech relevantní. Díky moderní digitalizaci Australského kurikula na interaktivním webu je k dispozici propojení, které u jednotlivých popisů obsahu v učebních oblastech zobrazuje související obecné schopnosti. ACARA považuje obecné schopnosti za možnost přidat hloubku a větší naplnění do studentova učení prostřednictvím rozšíření obsahu látky, resp. jeho propojení. Obecné schopnosti v Australském kurikulu jsou:
 - jazyková gramotnost,
 - matematická gramotnost,
 - schopnost využití informační a komunikační technologie,
 - kritické a kreativní myšlení,
 - osobní a sociální schopnosti,
 - etické porozumění,
 - interkulturní porozumění.
- **Mezioborové priority** jsou podobné českým průřezovým tématům v tom, že nejsou samostatnými předměty, ale kdykoliv je to relevantní, mají se objevovat ve výuce.

Opět lze na webovém zobrazení kurikula vidět ikony mezioborových priorit u popisu obsahu učebních oblastí tam, kde je jejich využití vhodné. Pro každou mezioborovou prioritu byla vyvinuta sestava základních myšlenek obsahující znalosti, porozumění a dovednosti. Mezioborovými prioritami v Australském kurikulu jsou:

- kultura a historie australských domorodých kmenů a ostrovanů Torresova průlivu,
- Asie a vztah Austrálie s Asií,
- udržitelný rozvoj.

Jak bylo naznačeno, podle Rámce Australského kurikula je posléze připraven obsah výše zmíněných tří dimenzí, a to podle procesu vývoje kurikula, který je uveden tamtéž (dále rozvedeno v sekci Revize kurikula). Strukturu dokumentu uvádí tabulka na další stránce v prakticky plném znění, neboť jde o příklad dobré praxe přípravy kurikula, která je vysoce robustní a moderní, přesto však stejně transparentní a přehledná.

Státy a teritoria mají odpovědnost Australské kurikulum implementovat, nicméně mohou ho samy doplnit a upravit. Pro to slouží příslušné kurikulární úřady, jako je například Victoria Curriculum and Assessment Authority ve státě Victoria. Není povinností států a teritorií vytvářet si vlastní kurikulární dokumenty založené na Australském kurikulu, přesto je to běžná praxe. Zmíněný úřad tak vydává vlastní Victorian Curriculum F-10⁴, které obsahuje Australské kurikulum, ale liší se například strukturováním učení jako kontinua řazeného na úrovně, nikoliv ročníky.

Vládní (veřejné) a nevládní náboženské (katolické) školy musí následovat Australské kurikulum nebo kurikulum příslušného státu či teritoria. Rámec Australského kurikula upravuje, že předepsané kurikulum nikdy nesmí zabírat více než 80 % učebního času ve školách, aby zde byla možná místní úprava vzdělávacího programu podle daného kontextu.

⁴ Dostupné na: <https://victoriancurriculum.vcaa.vic.edu.au/>

Tabulka 7: Obsah Rámce Australského kurikula

Rámeček Australského kurikula je základní dokument, který popisuje pozadí tvorby a implementace Australského kurikula. Je vyvíjen ACARA a schvalován ministry školství. Níže je přehled jeho vybraných částí, které ukazují jeho logičnost a souvislost pro návaznou tvorbu kurikula. V dokumentu je text číslován podle odstavců. Pro lepší navigaci byly tyto odkazy přeneseny.

Číslo odst.	Téma	Popis, vybrané pasáže
7–14	Zdůvodnění	„Australské kurikulum se soustředí na zlepšování kvality, spravedlnosti a transparentnosti australského systému.“ „Vzdělávání musí nejen reagovat na rychle se měnící svět, ale, jak jen to lze, předvídat podmínky, v nichž mladí Australané budou fungovat jako jednotlivci, občané a pracující, až dokončí školní docházku.“
15	Cíle vzdělávání	Rozvedení na základě melbournské deklaráce. „Úspěšní studenti: rozvíjí svou schopnost se učit a hrát aktivní roli ve vlastním vzdělávání (...) jsou kreativní, inovativní a vynalézaví, umí řešit problémy tak, že čerpají z různých učebních oblastí a disciplín.“
16	Předpoklady tvarující Australské kurikulum	Výchozí předpoklady určující cestu pro kurikulum. „Australské kurikulum specifikuje vše, co by se měli mladí Australané učit během školní docházky, a je navrženo tak, aby bylo vyučováno v rámci celkového času věnovaného výuce.“ „Australské kurikulum staví na předpokladu, že každý student se může učit a že potřeby každého studenta jsou důležité.“
17–23	Proces vývoje kurikula	„Proces vývoje Australského kurikula byl navržen tak, aby byl participativní a otevřel širokou diskusi a zpětnou vazbu k rámci a obsahu Australského kurikula.“ „Obsahuje čtyři propojené fáze: rámování, psaní, implementaci a evaluaci a zhodnocení.“
27–34	Rozměry Australského kurikula	Vypisuje jednotlivé učební oblasti, obecné schopnosti a mezioborové priority. Zároveň vysvětluje jejich místo v kurikulu a vzájemný vztah. „Australské kurikulum popisuje učební nárok pro každého australského studenta. Stanovuje, co se má vyučovat a očekávání kvality učení mladých lidí.“

	Tabulka 7 pokrač.	„Australské kurikulum má trojrozměrný design – učební oblasti založené na disciplínách, obecné schopnosti jako základní dovednosti v 21. století a moderní mezioborové priority.“
35–40	Kurikulum napříč roky školní docházky	Stanovuje, ve kterých ročnících se mají učební oblasti vyučovat, prioritizaci některých předmětů a úpravu pro odborné vzdělávání. „Pro některé učební oblasti bylo Australské kurikulum napsáno od ‚nultého ročníku‘ do desátého, ale s úmyslem, že bude učeno jen do osmé třídy s možností dále se rozhodnout.“
41–51	Rozmanitost studentů	Úprava kurikula pro společné vzdělávání (inkluzivní vzdělávání). „ACARA zveřejní jasné rady pro učitele včetně příkladů, jak použít trojrozměrnou stavbu Australského kurikula s ohledem na rozmanité vzdělávací potřeby zahrnující studenty s hendikepy, nadané a talentované studenty a studenty, pro něž není angličtina mateřským jazykem.“
52–67	Organizace Australského kurikula F-10 učební oblasti / obecné schopnosti / mezioborové priority	Upravuje vazbu celého kurikula pro každý ze tří rozměrů. „Základními elementy v Australském kurikulu F-10 jsou v každé učební oblasti zdůvodnění, cíle, kurikulární obsah a standard zvládnutí. Popisy ročníků nebo skupin ročníků (band) poskytují informace o učebním kontextu, který se vztahuje k popisu obsahu a standardům zvládnutí.“ „Standardy zvládnutí jsou doprovázeny sestavami příkladů opravené studentské práce jako podpůrný materiál, aby učitelé uměli správně posoudit, zda bylo standardů dosaženo.“
68–69	Vývoj F-10 kurikula podle ročníků nebo jejich skupin	Zdůvodňuje, proč jsou kurikula některých učebních oblastí strukturována dle ročníků a jiné dle skupin ročníků (band). „Co se týká angličtiny a matematiky, víme spoustu o správném řazení učiva, k čemuž existuje empirický výzkum, který nás vede při psaní kurikula podle jednotlivých ročníků.“
70–74	Organizace Australského kurikula vyšší střední školy	„Australské kurikulum pro vyšší střední školy bude napsáno pro předměty, které jsou domluveny na národní úrovni.“
75–79	Zajištění kvality a hodnocení Australského kurikula	Stanovuje předpoklady vzdělávací soustavy. „Výuka a učební programy nabízené školami staví na Australském kurikulu v kombinaci s kurikulem státu nebo teritoria a na dalších vzdělávacích příležitostech a aktivitách určených školou.“

	Tabulka 7 pokrač.	„Australské kurikulum popisuje základní obsah pro jednotlivé učební oblasti, pakliže je daná oblast zrovna vyučována.“ „Rozhodnutí vztahující se k organizaci a provedení Australského kurikula včetně časového řazení připadají školským úřadům a školám. Škola a státní/teritoriální kurikulární úřady mohou přiřadit více učebního času.“
80–87	Výuka, hodnocení a vysvědčení	Upravuje hodnocení, doporučuje nejlepší způsoby sdělování výsledků žáků. „Použití standardů zvládnutí v Australském kurikulu jako společného referenčního rámce pro hodnocení žáků vůči rodičům umožní konzistentnost výstupů na národní úrovni.“
88–91	Vstříc světovému australskému kurikulu	Popisuje klíčové devizy Australského kurikula, praktické informace. „Australské kurikulum bylo předmětem extenzivních a nepřetržitých konzultací během svého vývoje.“

Upraveno z ACARA, 2012.

Stavba kurikula

Australské kurikulum má dvě větve, první pro F-10, druhou pro vyšší střední školu (společně jako F-12). Přípravu kurikula, jak bylo zmíněno, upravuje Rámec Australského kurikula, který do značné míry popisuje i jeho stavbu. Ve větším detailu, nicméně, se architektuře věnuje samostatný dokument Design Australského kurikula (Curriculum Design Paper), který poskytuje specifikace k osnově při psaní Australského kurikula. Jeho aktuální verze je 3.1 z roku 2013, prochází tedy stejně jako rámec změnami.

Design Australského kurikula stanovuje, že Australské kurikulum pro F-12 je postaveno jako webová publikace, která obsahuje odkazy, díky nimž je možné lépe s dokumentem pracovat a využít ho pro učitele. Ostatně, celé kurikulum je připravováno tak, aby co nejlépe sloužilo učitelům, kteří s ním mají denně přicházet do kontaktu.

První část Designu Australského kurikula se věnuje základním myšlenkám, které určují celé Australské kurikulum a patří mezi ně povaha studentů a učení, učební obsah a vztah národních kurikul k němu, struktura Australského kurikula, inkluzivita, obecné schopnosti a mezioborové priority. Dokument také navrhuje indikativní rozvrh, v němž je jednotlivým předmětům v ročnících přiřazeno, kolik času mají zabírat. Jak bylo uvedeno, hledí se na hranici 80 %, které Australské kurikulum nesmí přesáhnout, aby zbyl dostatečný prostor pro stát/teritorium nebo školu na vlastní vzdělávací obsah.

Přehled 2: Specifikace stavby kurikula F-10

Design Australského kurikula určuje, jak mají být strukturována jednotlivá kurikula učebních oblastí/předmětů, jež tvoří faktický obsah Australského kurikula. Následující požadavky na osnovu dílčích kurikul jsou stanoveny pro autory a ty, kteří se na tvorbě kurikula podílí. Dokument je z povahy velmi detailní, tudíž pro přehlednost jsou sekce popsány obecně, bez konkrétních doporučení, která se k nim v originále vážou.

1. Zdůvodnění
 - Zdůvodnění pro výběr daného obsahu. Vysvětluje učitelům a studentům, proč je vybraný obsah důležitý, a vytyčuje záběr a návaznost očekávaného učení od „nultého ročníku“ po desátý ročník.
2. Cíle
 - Identifikují, co dokáže student předvést jako výsledek učení se Australskému kurikulu.
3. Organizace kurikula dané učební oblasti/předmětu
 - Obsahuje přehled, jak bude kurikulum organizováno v rámci F-10. Má ukázat návaznost učení, ale také různé priority oblasti/předmětu v různých ročnících.
4. Kurikulární obsah
 - Napříč ročníky je kurikulární obsah prezentován jako navazující proud, který vede výuku a studentovo učení s cílem prohloubit znalosti, dovednosti a porozumění. Kurikulární obsah je členěn do *popisů obsahu* a *rozšíření obsahu*. Kurikulární obsah je jádrem celého národního kurikula a slouží nejen školám a učitelům, ale také jako referenční bod studentům, rodičům a širší komunitě.

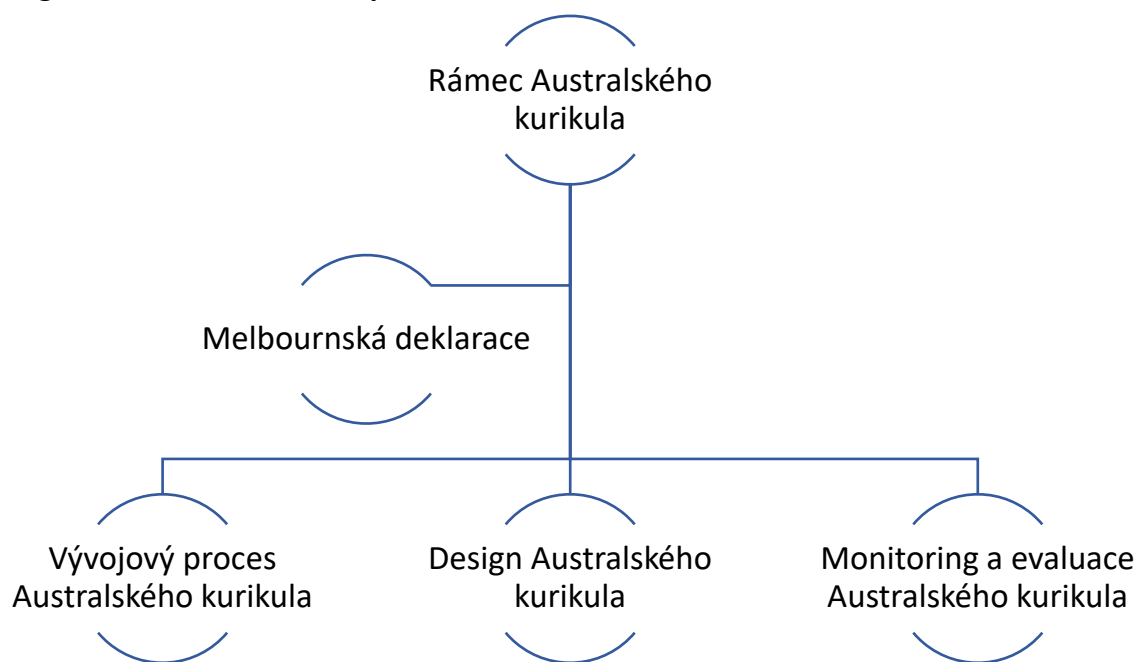
Přehled 2 pokrač.

- *Popis obsahu* jsou tvrzení, která popisují znalosti, koncepty, dovednosti a procesy, které mají učitelé učit.
 - *Rozšíření obsahu* doplňují popisy obsahu, kde je to možné, a má podpůrný účel. Učitelovi předává příklady, učební kontext.
5. Standardy zvládnutí
- Popisují, co jsou studenti normálně schopni chápat a dělat ke konci každého ročníku nebo skupiny ročníků (band).

Specifikace stavby kurikula pro vyšší střední školu je částečně odlišná od F-10; je dostupná v téže dokumentu.

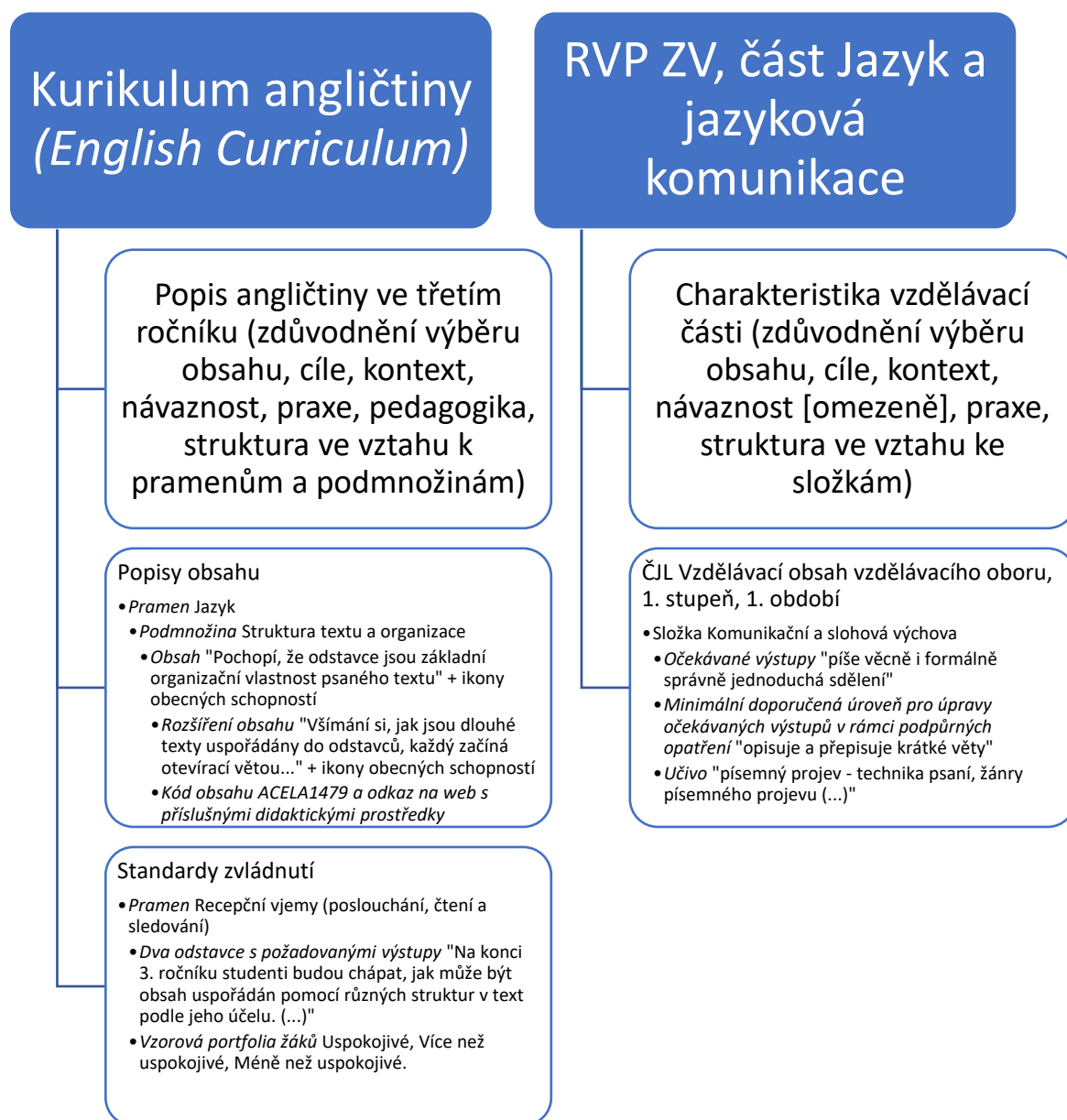
V jednotlivých vzdělávacích programech (kurikulech) učebních oblastí/předmětů jsou vzdělávací oblasti řazeny nejen podle ročníků nebo jejich skupin (band), nýbrž jsou dále členěny do pramenů a jejich podmnožin, což zajišťuje lepší návaznost při postupu vzdělávacím systémem.

Diagram 6: Hierarchie koncepčních dokumentů Australského kurikula

Upraveno z ACARA, 2019b.

Diagram 7: Srovnání struktury kurikula mateřských jazyků – anglické kurikulum Australského kurikula a část Český jazyk a literatura v RVP ZV

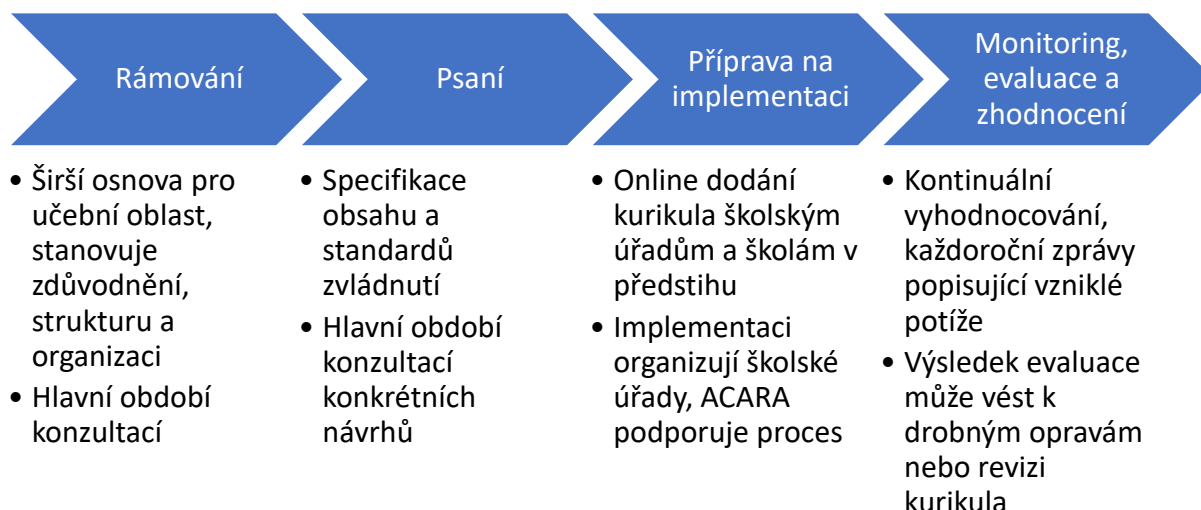
Revize kurikula

Proces revize kurikula upravuje samostatný dokument odvozený z Rámce Australského kurikula (Curriculum Development Process Paper) a operuje v kontextu Designu Australského kurikula a melbournské deklarace. Jeho součástí jsou:

- přehled struktury a rolí a povinností jednotlivců a skupin zapojených do procesu vývoje kurikula;
- hlavní vlastnosti čtyř fází procesu vývoje kurikula;
- klíčová kritéria ve vývoji kurikula;
- obecný časový rámec a mezníky ve vývoji kurikula, které se posléze přepisují do konkrétních časových os kurikulárního vývoje.

Diagram 8: Čtyřfázový proces vývoje Australského kurikula

V zájmu většího zapojení všech aktérů je uplatňován čtyřfázový proces, jehož způsobem se kurikulum vždy mění.

Upraveno z ACARA, 2012.

Poslední změna kurikula proběhla v září 2015 výše popsaným procesem⁵. Původním vstupem byl požadavek konference australských ministrů školství na ACARA, aby poskytl řešení v odpovědi na Zhodnocení Australského kurikula (Review of the Australian Curriculum⁶), které bylo vypracováno pro federální vládu v předchozím roce. Jeho tématy bylo řešení přeplněného kurikula, znovunalezení rovnováhy v kurikulu, zlepšení dostupnosti pro všechny studenty a zvýšení účasti rodičů v otázkách kurikula.

⁵ Výsledky konzultací dostupné na: <https://www.acara.edu.au/curriculum/consultation>

⁶ Dostupné na:

https://docs.education.gov.au/system/files/doc/other/review_of_the_national_curriculum_final_report.pdf

ACARA vyvinula návrhy úprav obsahu a standardů zvládnutí F-10 kurikula ve všech učebních oblastech kromě jazyků. Tyto návrhy byly rozeslány ke konzultaci skupině klíčových aktérů v dubnu 2015, konzultace probíhala online⁷. Po konzultacích došlo k úpravě učebních oblastí a byl zveřejněn dokument mapující změny v jednotlivých předmětech⁸.

⁷ Dostupné na: https://acaraweb.blob.core.windows.net/resources/Consultation_Report_-_30_September_2015.pdf

⁸ Dostupné na: https://acaraweb.blob.core.windows.net/resources/Changes_to_the_F-10_Australian_Curriculum.pdf

Kanada – Ontario

Kanada, podobně jako Austrálie, je federací deseti provincií a tří spolkových teritorií, které požívají velké autonomie. Zejména tomu tak je v oblasti vzdělávání, v němž je provincie Ontario, stejně jako další, téměř plně odpovědné za nastavení vlastního školství. Neexistuje žádné ministerstvo nebo úřad na federální úrovni, které by mělo vliv na tvorbu nebo analýzu školské politiky v rámci celé Kanady.

Hlavním dokumentem, který řídí ontarijské školství, je školský zákon (Ontario Education Act), který stanovuje cíle školního vzdělávání, kvalifikace, studijní programy, strukturu, poskytování inkluzivního vzdělávání, rozdělení pravomocí nebo koexistenci sekulárních a náboženských škol. Školský zákon v preambuli stanovuje, že „silný veřejný vzdělávací systém je základem prosperující, ohleduplné a občanské společnosti“ a že „cílem vzdělávání je nabídnout studentům příležitosti realizovat svůj potenciál a rozvíjet se jako vysoce schopní, znalí a starostliví občané, kteří přispívají své společnosti.“

Na konto spolupráce ve vzdělávání zákon stanovuje, že „všichni partneři ve vzdělávacím sektoru včetně ministra, ministerstva a školských rad hrají roli ve zlepšování studentských úspěchů a blahobytu, uzavírání mezer ve výsledcích mezi studenty a zachovávání důvěry v provinčním veřejným prostředky hrazeném vzdělávacím systému.“ Povinná školní docházka je od 6 do 18 let.

Školská struktura v Ontariu následuje historický vývoj, proto má čtyři větve; všechny jsou veřejné, vedle nich ještě operují soukromé školy: anglofonní a frankofonní a v rámci každé z nich sekulární (secular) a samostatné (separate) školy. Samostatné školy jsou téměř výhradně římskokatolické. 72 školských rad provozuje všechny ontarijské veřejné školy v rámci své vyhrazené kompetence podle větve a jurisdikce. Mezi jejich odpovědnosti patří:

- určování počtu, velikosti a polohy škol,
- financování a materiální správa škol,
- poskytování vzdělávacích programů (na základě národního kurikula), které splňují potřeby školní komunity včetně speciálních vzdělávacích potřeb,
- dohlížení na chod škol a vzdělávacích programů,
- ustavení školních rad ve školách,
- nábor učitelů, jejich další vzdělávání a měření jejich výsledků,
- schvalování učebnic a učebních materiálů na základě seznamu ontarijského ministerstva školství,
- dohled nad dodržováním školského zákona včetně povinné školní docházky.

(The Legislative Assembly of Ontario, 2019)

Mezi významné rozvojové dokumenty školství patří například Spravedlnost a inkluzivní vzdělávání v ontarijských školách (Equity and Inclusive Education in Ontario Schools: Guidelines for Policy Development and Implementation), jehož cílem je zvyšovat otevřenost pro všechny děti a jejich adekvátní podporu napříč celým systémem u všech aktérů. Z tematického pohledu kurikula dokument přímo popisuje, jak se vzdělávací programy rozšiřují, aby obsáhly studenty, kteří nemají angličtinu jako mateřský jazyk, nebo domorodé obyvatelstvo. Hlavní politikou nynější vlády je kampaň Education that Works for You, která se zaměřuje na modernizaci učení na základě rozsáhlé veřejné konzultace. Z pohledu

kurikula budou hlavními oblastmi změn mj. matematika, STEM, finanční gramotnost, vzdělávání o domorodcích a digitální kurikulum (více viz Revize kurikula).

Kurikulum

Ontario ve zmíněných čtyřech větvích strukturuje výuku v mateřských, základních a středních školách. Všechny veřejné školy musí následovat Ontarijské kurikulum (ON), výjimky existují jen na středních školách, které z důvodů místního kontextu chtějí vyučovat vlastní vzdělávací program. Pro ně ministerstvo připravilo doporučení a tyto programy samo schvaluje. Implementací jsou pověřeny školské rady a veřejné školy (Ministry of Education, 2016).

Jednotlivé kurikulární dokumenty jsou zveřejňovány po předmětech a rozpětí školních ročníků. Výjimkou jsou mateřské školy, pro něž je vyhrazeno samostatné kurikulum v rámci jednoho dokumentu. Zatímco v mateřských školách a základních školách je kurikulum, resp. předměty, předepsané, na středních školách mají studenti poměrně velkou volnost vybrat si vlastní předměty. Střední škola končí udělením závěrečné certifikace Ontario Secondary School Diploma, které se dosahuje nasbíráním 30 kreditů během studia na střední škole. Plnění 18 kreditů je určeno pro všechny studenty, a lze je tak považovat za povinné předměty, zbytek je volitelný. Předměty lze studovat na různých úrovních, čemuž odpovídají i požadavky stanovené ON. K získání závěrečného diplomu je ještě nezbytné složit vstupní test v 10. třídě a splnit 40hodinovou dobrovolnickou komunitní službu.

V rámci středního vzdělávání se dále liší předměty v 9. a 10. třídě a 11. a 12. třídě. Některé střední školy vyučují pro mezinárodní kvalifikace, jako je IB nebo AP, ale jejich studenti dostanou také „ontarijskou maturitu“. V 9. a 10. ročníku si studenti vybírají, jestli budou předměty studovat na akademické (Academic), nebo aplikované (Applied) úrovni, čemuž odpovídá jejich náročnost a možnosti dalšího studia po sekundárním vzdělání. V pokračujícím 11. a 12. ročníku dochází k ještě užší specializaci a studenti volí předměty mezi čtyřmi kategoriemi:

- univerzitní příprava,
- příprava na univerzitu / odbornou vysokou školu,
- příprava na odbornou vysokou školu,
- příprava na zaměstnání,
- otevřené kurzy.

Pro předměty v posledních třech ročnících platí zevrubný systém požadavků na předchozí studium. Aby se například student v posledním ročníku mohl zapsat na předmět Matematika-Technologie v kategorii přípravy na odbornou vysokou školu, musel dostat kredity z předmětu Matematika-Funkce v 11. ročníku. Pro něj musel v 10. ročníku studovat matematiku na akademické úrovni. Příklad návaznosti jednotlivých předmětů v matematice je uveden v diagramu níže. Samostatný dokument shrnuje předpoklady pro jednotlivé předměty na střední škole⁹.

⁹ Dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/curricul/secondary/descript/descri9e.pdf>

Seznam povinných předmětů na střední škole a popis dobrovolnické komunitní služby je dostupný na webu ministerstva školství¹⁰. Zbýlých 12 kreditů si student volí dle nabídky škol, kterou připravují jednotlivé školské rady ve spolupráci se školami. Příkladem může být školská rada Toronta, která nabízí specializované školy a programy, jako jsou africká studia, kyberstudia nebo STEM zaměření¹¹.

Inkluzivní vzdělávání je poskytováno v souladu se speciálními vzdělávacími potřebami každého žáka a upravuje ho dokument Special Education in Ontario, Kindergarten to Grade 12: Policy and Resource Guide¹². Poskytování speciálního vzdělávacího programu a služeb mají v kompetenci školské rady a potažmo školy a nejčastěji se jedná o úpravu očekávaných výstupů v rámci ON.

Organizaci rozvrhu v nejobecnější rovině řídí jednotlivé kurikulární dokumenty podle předmětů. Obsahují totiž očekávané výstupy podle ročníků studia. Ontarijský školský zákon v sekci 170.2 upravuje pravomoc ontarijského místokrále (resp. vlády jeho jménem), aby pro školy předepisoval minimální učební čas. Školské rady jsou povinny připravovat zprávy a plány obsahující upravený minimální učební čas¹³. Školy se v rámci své jurisdikce těmito předpisy řídí při sestavování svého rozvrhu.

V Kanadě jsou běžné takzvané semestrové střední školy, které vyučují 4 předměty v semestru (resp. žák se učí 4 předměty) v delších denních blocích, které mají běžně 70 minut. Tento systém zamýšlí věnovat každému předmětu více pozornosti a usnadnit jeho zvládnutí každému žákovi.

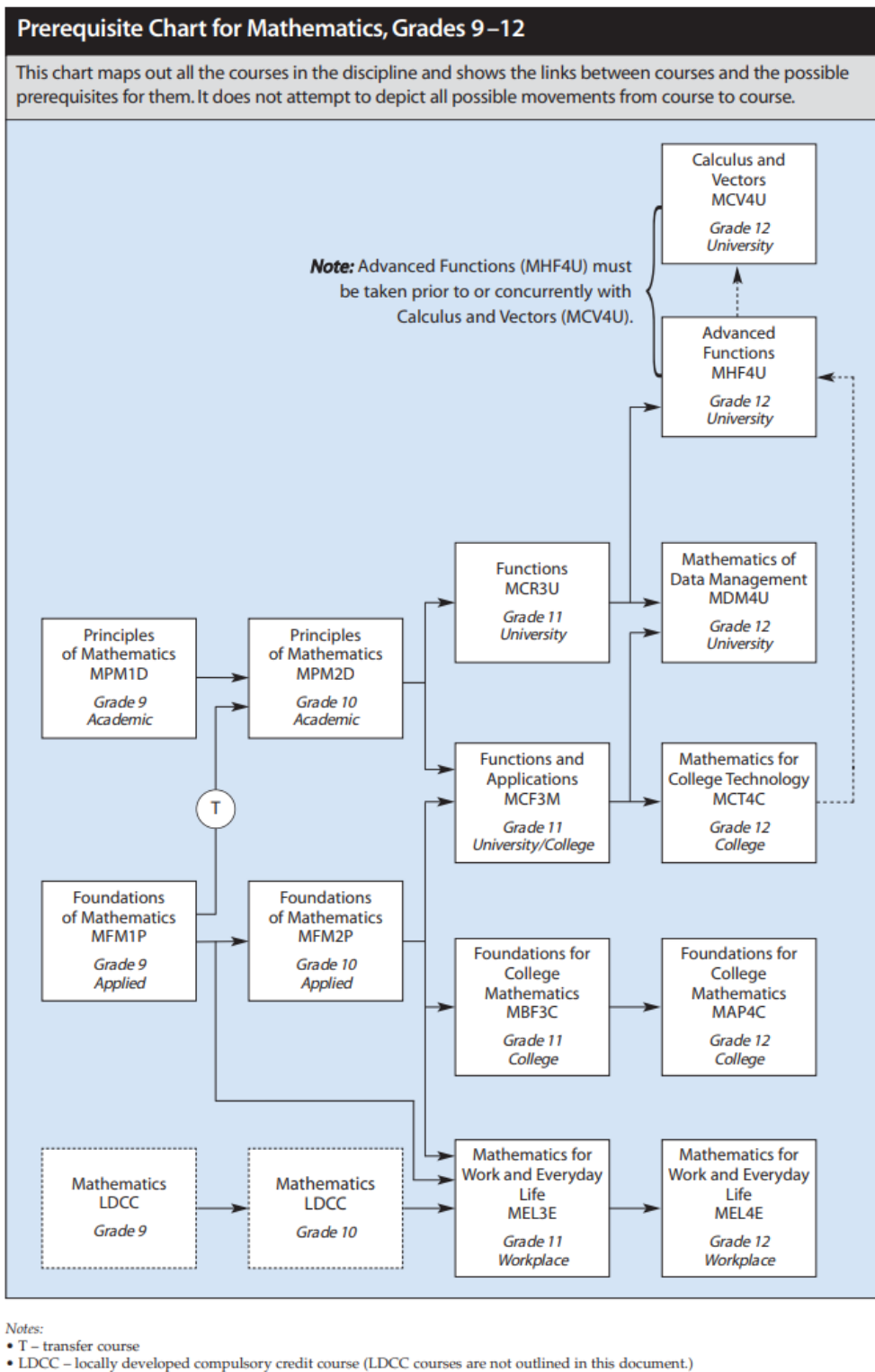
¹⁰ Dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/extra/eng/ppm/graduate.html>

¹¹ Dostupné na: <https://www.tdsb.on.ca/High-School/Going-to-High-School/Specialized-Schools-and-Programs>

¹² Dostupné na: http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/policy/os/2017/spec_ed_content.html

¹³ Například School Day and Subject Time – Elementary od školské rady Avon dostupné na: https://yourschools.ca/wp-content/uploads/pdf/policies-procedures/200-educational-program/202-School_Day_Subject_Time_Elementary.pdf

Diagram 9: Předpoklady pro jednotlivé předměty v matematice na střední škole¹⁴

¹⁴ Dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/secondary/math1112currb.pdf>

Tabulka 8: Struktura školského systému

Níže jsou popsány úrovně škol a odpovídající národní kurikulární dokumenty. Každý vzdělávací program – předmět – je jednotlivý kurikulární dokument.

Věk	Úroveň	Ročník	Vzdělávací programy
0-3	Předškolní péče		How Does Learning Happen? Ontario's Pedagogy for the Early Years (nezávazné)
4	Nižší mateřská škola	K	The Kindergarten Program
5	Vyšší mateřská škola	K	The Kindergarten Program
6–13	Základní škola	1–8	Umění Francouzština jako druhý jazyk Zdravověda a tělocvik Mateřský jazyk Matematika Věda a technologie Společenské vědy (ročník 1–6) Dějepis a zeměpis (ročník 7–8) Domorodý jazyk (nepovinné) → Uvedené programy jsou povinné pro všechny žáky.
14–16	(Nižší) Střední škola	9–10	Umění
16–18	(Vyšší) Střední škola	11–12	Podnikání Kanada a svět Klasická studia a mezinárodní jazyky ICT Angličtina Angličtina jako druhý jazyk Francouzština jako druhý jazyk Kariérní vzdělávání Zdravověda a tělocvik Matematika Domorodé jazyky Domorodé vědy Sociální a humanitní vědy Technologické vzdělávání → Uvedené programy jsou součástí kreditového systému.

Upraveno z Ministry of Education, 2016.

Stavba kurikula

Jednotlivá předmětová kurikula jsou nejvyššími kurikulárními dokumenty, které předepisují závazné požadavky a standardy. Stanovují, co studenti musí znát a umět dělat na konci každého ročníku nebo předmětu na střední škole. Kurikulární dokumenty jsou obecně děleny do tří částí:

1. Úvod, který obsahuje důležité základní informace o samotném kurikulu a jak se jeho učení vztahuje k politikám, programům a prioritám ministerstva školství.
2. Očekávané výstupy, které se dále člení do celkových očekávání a konkrétních očekávání podle pramenů/témat v předmětu, a jsou jimi znalosti a dovednosti, které studenti mají být schopni prokázat v daném předmětu na konci ročníku nebo předmětu na středních školách.
 - Některá předmětová kurikula obsahují a v jednotlivých částech očekávaných výstupů uvádí související základní koncepty, velké myšlenky, rámcové otázky a/nebo ukázkové aktivity¹⁵.
 - Některá předmětová kurikula obsahují otázky pro učitele pro ověření znalostí žáků u konkrétních očekávání¹⁶.
 - Některá předmětová kurikula přidávají k obecným kategoriím konkrétní příklady¹⁷.
 - Některá předmětová kurikula odkazují na rozšiřující materiály pro učitele odkazy v patičce¹⁸.
3. Dodatečné materiály, glosář a přehledy, které obsahují další informace a vedení pro podporu implementace kurikula.

Vedle kurikulárních dokumentů připravuje ministerstvo školství zdrojové dokumenty (Resource Documents), které pomáhají implementovat a vyučovat ON, příp. ho rozšiřovat o další průřezová témata. Jejich využití je nezávazné. Například jde o environmentální výchovu ve zdrojovém dokumentu Environmental Education, Scope and Sequence of Expectations, Grades 1–8, kde jsou k nalezení doporučení, jak konkrétně lze integrovat environmentální výchovu v jednotlivých předmětech v mateřské škole a na základní škole. Jiným zdrojovým dokumentem je příručka pro učitele matematiky, která vysvětluje, proč jsou důležité základy matematiky, kde se v ON nachází a jak je správně učit (Focusing on the Fundamentals of Math – A teacher's guide). Tyto dokumenty nemají žádnou jednotící strukturu.

Vedle tří uvedených částí jsou kurikulární dokumenty pro základní a střední školy nejčastěji řazeny dle kapitol uvedených v diagramu níže. Vzhledem k různým datům a kontextům vývoje předmětových kurikul ON nemusí obsahovat všechny níže vypsány kapitoly, anebo naopak mají kapitoly další, rozšiřující. Diagram tudíž zobrazuje průsečík obvyklého řazení.

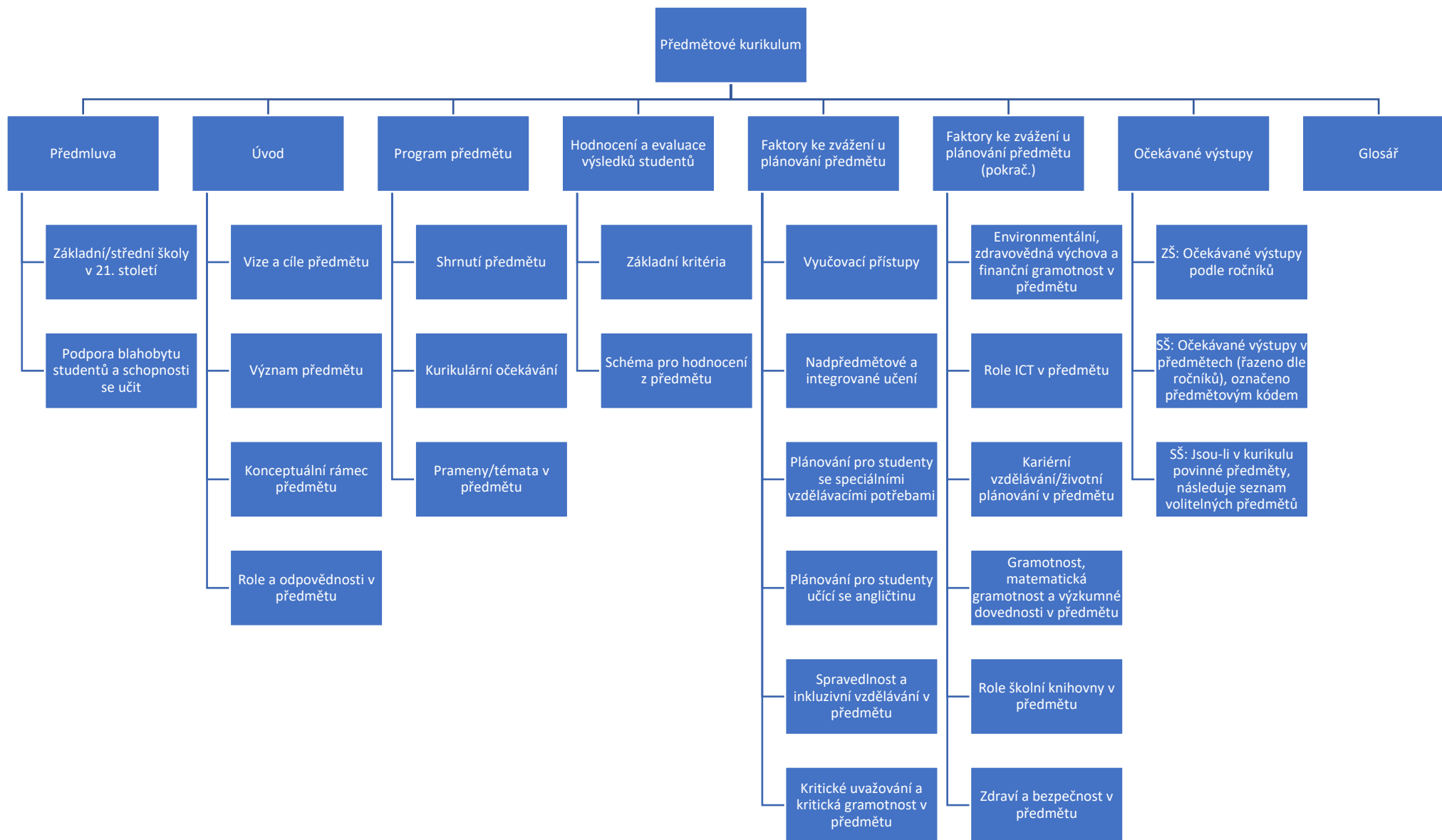
¹⁵ Například kurikulum společenských věd, dějepisu a zeměpisu pro 1.–8. třídu, dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/social-studies-history-geography-2018.pdf>

¹⁶ Například kurikulum angličtiny pro 11. a 12. ročník, dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/secondary/english1112currb.pdf>

¹⁷ Například kurikulum vědy a techniky pro 1.–8. ročník, dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/scientec18currb.pdf>

¹⁸ Například kurikulum angličtiny pro 11. a 12. ročník, dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/secondary/english1112currb.pdf>

Diagram 10: Obvyklá stavba kurikulárních dokumentů ON

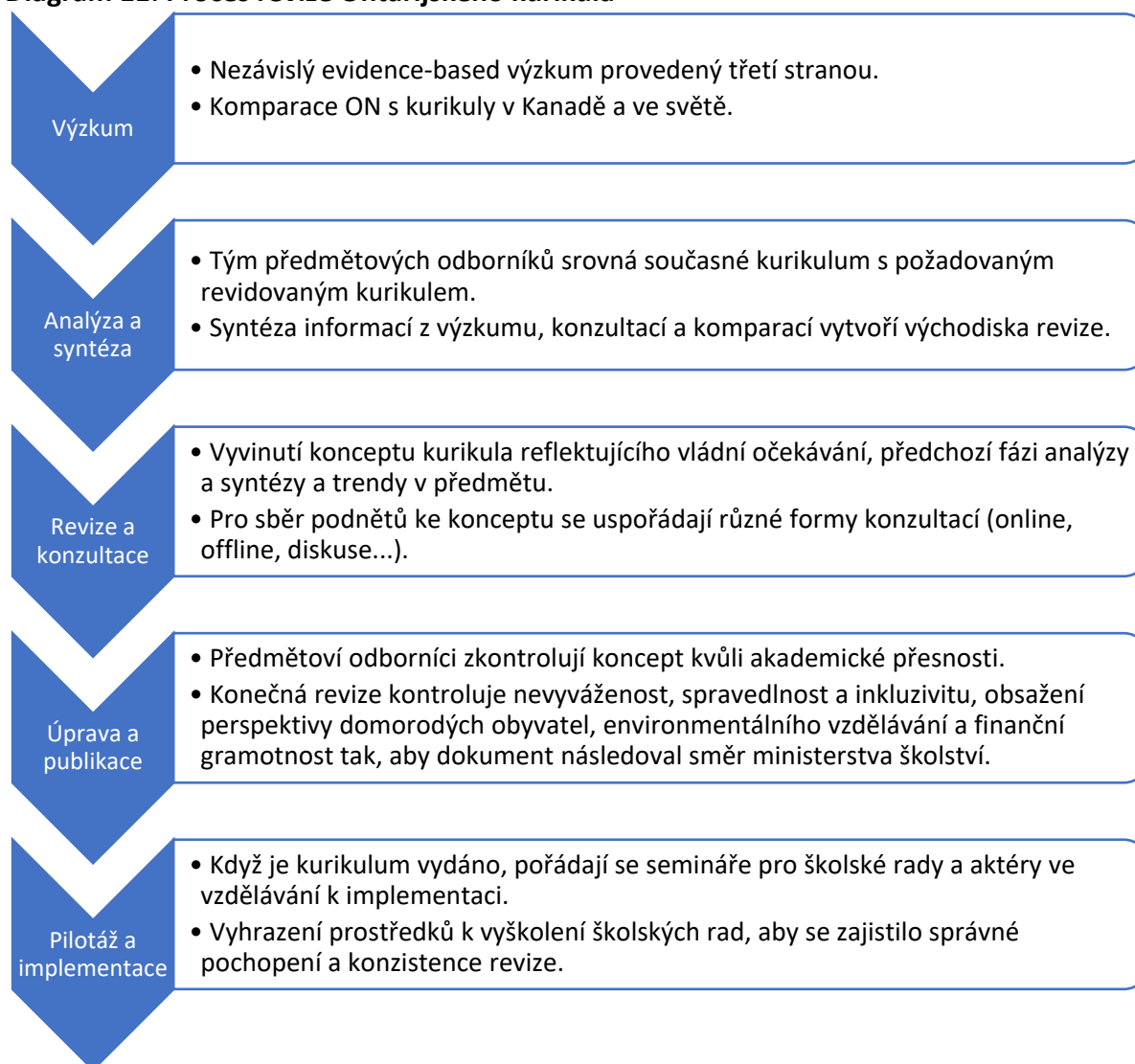

Revize kurikula

Za vývoj ON je odpovědné ministerstvo školství, stejně jako za další zdrojové dokumenty. V roce 2003 ministerstvo školství připravilo pokračující cyklus kurikulárních revizí. Jejich cílem není psaní zbrusu nových kurikul, ale snaha zachovat jednotlivé předměty v ON současné a relevantní a odpovídající vývojovým fázím dětí od mateřské školy až po 12. třídu. Každý rok vstupují některá předmětová kurikula do revizního procesu¹⁹.

Revize podporuje studenty, učitele, školy a školské rady tak, že identifikuje oblasti, které potřebují změnu, a umožní dostatečný čas vývoji a aktualizaci souvisejících materiálů dle potřeby. Při ministerstvu školství je také kurikulární rada (Curriculum Council), která poskytuje strategická doporučení ministru při formování kurikula u základních a středních škol, a to jak u anglofonních, tak frankofonních větví. Rada může vytvářet pracovní skupiny k jednotlivým expertním tématům.

Diagram 11: Proces revize Ontarijského kurikula

Upraveno z Ministry of Education, 2019c.

¹⁹ Seznam nedávno revidovaných a aktuálně revidovaných kurikul dostupný na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/secondary/commontwo.html#display>

Nutno dodat, že revize kurikula jsou do jisté míry ovlivněny vládními prioritami a výsledky měření studentských výsledků. Současná ontarijská vláda představila plán Education that Works for You, jehož cílem je „modernizovat kurikulum, třídy a podpořit učitele, aby dokázali studenty připravovat pro realitu dnešního moderního světa“ (Ministry of Education, 2019a). Z pohledu kurikula jde hlavně o posílení matematiky, STEM a finanční gramotnosti.

Podle šetření Úřadu pro kvalitu a akontabilitu ve vzdělávání (Education Quality and Accountability Office, EQAO) se za poslední roky nedařilo plnit provinční standardy a docházelo k poklesu výsledků v matematice (Ministry of Education, 2018). To vedlo současnou vládu k tomu, zaměřit se na základy matematiky, což má studentům pomoci k lepším výsledkům v matematice, jakož i je lépe směřovat obecně v životě a světě práce. Vládním záměrem je stát se jedničkou ve výuce matematiky, což byla primární motivace upravit kurikulum.

Součástí vládního plánu je dle slov ministerstva školství největší konzultace na téma vzdělávání v historii provincie. Věnuje se zlepšení studentských výkonů ve STEM, přípravě studentů na svět práce, zlepšení standardizovaného testování a zajištění, že studenti vyjdou ze střední školy s potřebnými životními dovednostmi včetně finanční gramotnosti. Dále se konzultace zabývá zpětnou vazbou na využití technologií ve třídách, jako jsou mobilní telefony, přípravou nového kurikula zdravotní a tělesné výchovy a vývojem dosud neexistujícího zákona rodičovských práv. Konzultace obsahuje na 72 000 zapojení napříč třemi různými konzultačními kanály, kterými jsou:

- otevřený příspěvkový formulář,
- online dotazník,
- a telefonní rozhovory s radnicemi.

Výstupy v podobě agregovaných kvalitativních dat zveřejnilo ministerstvo školství na svém webu²⁰. Na základě podnětů postupuje vláda v revizním procesu dále k úpravě a publikační fázi. Separátně také probíhá iniciativa digitálního kurikula, které má modernizovat přístup ke kurikulu do formy, která bude uživatelsky přívětivá jak pro aktéry ve vzdělávání, tak rodiče a studenty (Ministry of Education, 2019b).

²⁰ Dostupné na: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/parents/consultations.html>

Singapur

Vzdělávací systém Singapuru je známý především díky svému postavení v mezinárodním šetření PISA, kde se v hodnocených gramotnostech umístil na prvních příčkách. Městský stát Singapur vznikl jako nezávislé území relativně nedávno, přičemž vzdělávání od jeho počátku v 50. a 60. letech hrálo důležitou roli při šíření základní gramotnosti mezi. Jeho cílem bylo rovněž utužení národní identity. Jak z důvodů budování národa, tak z vyhlídek ekonomických bylo v 80. letech zavedeno bilingvní vyučování, v němž je angličtina ukotvena jako primární jazyk a další z místních jazyků je povinnou součástí od základního vzdělávání.

Spolu s vývojem ekonomiky v 80. letech docházelo k většímu zaměření na kvalitu vzdělávání oproti kvantitě (Boon and Gopinathan, 2006). Došlo k větší diferenciaci vzdělávacích cest podle dovedností žáků, což v podobě testování a rozdílných úrovní vzdělávání zůstalo dodnes. Spolu s historií Singapuru se neodlučitelně pojí tamní kultura a hodnoty jeho obyvatel, v tomto případě rodičů. Protože je školství úzce spojeno s prosperitou země, singapurští rodiče kladou velký důraz na úspěch svých žáků. S tím souvisí také konfuciánské hodnoty, které jsou regionálně velmi silné a mají vliv na výchovu dětí.

Školství v Singapuru je silně jednotné a výrazně centrálně plánované. Povinná školní docházka začíná v šesti letech a končí v devatenácti. Struktura školského systému se dělí na základní školu, nižší střední školu a vyšší střední školu s největší diferenciací po šesti letech na základní škole. Obsah vzdělávání – kurikulum – je přímo napojeno nejen běžně na školské úrovni, ale stejně významně i na jednotlivé výstupní certifikáty, které v singapurském školství dominují. Jde zejména o výstupní zkoušku po základní škole, která určí, na jakém typu nižší střední školy bude žák pokračovat. Nejen vlivem početných high-stakes zkoušek je v Singapuru významné stínové vzdělávání neboli soukromé doučování a dodatečné samostudium, do nějž ročně přijde více než miliarda dolarů.

Deng a Gopinathan (2016) upozorňují, že oblíbená prezentace Singapuru v komparativní pedagogice jako země s progresivními reformami zaměřenými na učení s porozuměním (deep learning), využívání ICT pro učení ve výuce nebo skupinovou výuku s mezipředmětovou výukou nereflktuje realitu. Empirický výzkum ukazuje, že stále významně převládá transmisivní výuka. Přestože zejména v kurikulární oblasti došlo v posledních letech k významným posunům směrem k zdůraznění kompetencí běžných pro Učení 21. století (kompetence, práce s výpočetní technologií, uvolnění znalostí na úkor dovedností a transverzálních vědomostí...), značná část učitelů tyto reformy ve své praxi neimplementuje. Autoři vysvětlují, že jednak je dominantní pohled učitelů na znalosti jako inertní těleso faktů a jasných informací, které jsou obsaženy v národním kurikulu a dále rozpracovány v učebnicích, jednak je nutné způsobu a obsahu výuky přičíst povahu standardizovaného testování, které je fakticky hlavním cílem školní výuky a nedává prostor vyučování v duchu konstruktivistické pedagogiky.

Kurikulum

Kurikulum a jeho vývoj má plně v rukou singapurské ministerstvo školství, které připravuje jednotlivé kurikulární dokumenty po předmětech a vzdělávacích úrovních. Jeho obsah prochází kontinuálním vývojem, přičemž za nejdůležitější trend lze v posledních letech považovat vládní kampaň z roku 2005 nazvanou Teach Less, Learn More, jejímž cílem bylo, a ve své dnešní podobě stále je, zaměřit vzdělávací systém na posilování kreativity, kritického myšlení a zájmu o celoživotní vzdělávání. Neustálé změny v tomto směru, poslední například z roku 2018 směřující k lepšímu hodnocení pro učení oproti sumativnímu hodnocení a upuštění od některých standardizovaných testů, mají vliv i na obsah kurikul, a to zejména v podobě (formálně) většího důrazu na dovednosti, pochopení a učení s porozuměním (deep learning) (Kaur, 2014).

Součástí zmiňovaných snah o přizpůsobení kurikula 21. století bylo i vytvoření dvojúrovňového kurikula, které následovalo globální trend decentralizace v zájmu konkurenceschopnosti zvýšením akontability v systému a umožnění lepších výsledků lokální úpravou vzdělávacího obsahu. Školní kurikulum bylo součástí kampaně z roku 2005 a zamýšlelo umožnit školám navzájem se odlišovat, inovovat a přirozeně tak pomoci vytvořit prostředí podobající se trhu (Hairon, Chua and Neo, 2018). Empirický výzkum nicméně ukázal, že vlivem *singapurského pragmatismu*, který zakládá na popisovaných hodnotách a místní kultuře, nedošlo k významné proměně vzdělávání ve školách, protože učitelé a školský management stále významně spoléhá na učebnice a přípravu na standardizované testy.

Singapurská kurikulární filozofie sleduje požadované vzdělávací výstupy, které mají připravit studenty na budoucnost, vštípit silnou národní identitu a vybavit studenty tak, aby uměli přispívat do globalizovaného světa. Školy svým kurikulem cílí na naplnění potenciálu každého žáka tak, aby žil naplno, přispíval a staral se o svou komunitu a národ. Filozofie kurikula singapurského ministerstva školství především cílí na:

- holistické vzdělávání zaměřené na hodnoty a vývoj osobnosti;
- zájem každého dítěte chtít a umět se učit;
- chápání každého dítěte jako jednotlivce, jenž následuje určité vývojové fáze;
- učení se v bezpečných a ohleduplných prostředích, kde se kultivují vztahy a panuje vzájemný respekt a diverzita;
- prostředí, v němž se studenti nebojí dělat chybu, poučit se z ní a učit se navzájem od druhých a být sebevědomí při vyjadřování vlastních názorů;
- fakt, že učení probíhá jak individuálně, tak kolektivně, neboť děti si konstruují poznatky a významy věcí díky znalostem a zkušenostem, proto je podporováno uplatnění předchozích znalostí a asimilace a akomodace nových znalostí skrze objevování a interakci s dalšími žáky, čímž je zprostředkováno porozumění konceptů a schopnost uplatnit, co se žáci naučili, v různých kontextech;
- rozvoj (meta)kognitivních dovedností, k čemuž přispívá konstruování, interpretování a evaluování znalostí z různých perspektiv a podpora, aby žáci přemýšleli o vlastním uvažování, sledovali ho, hodnotili a zlepšovali;
- smysluplné a jasné hodnocení jakožto integrální součást učebního procesu, která pomáhá dětem umět se samostatně učit.

Každý předmět má svůj vlastní kurikulární dokument, který odpovídá úrovni vzdělávání. Běžně tak existují kurikulární dokumenty předmětu vždy pro primární stupeň vzdělávání, v rámci sekundárního se větví podle jednotlivých typů škol a u vyššího sekundárního (předuniverzitního) se liší podle obtížnosti (H1-H3), v níž žáci předmět studují, resp. učitelé vyučují.

Tabulka 9: Struktura školského systému

Obsah školního vzdělávání do značné míry odráží celostátní high-stakes testování na konci základní školy Primary School Leaving Examination (PSLE) a testování Singapore-Cambridge General Certificate of Education (GCE) na úrovních N-Level, O-Level a A-Level v průběhu sekundárního vzdělávání. Ve zmíněných zkouškách jsou státní povinné předměty a další povinně volitelné předměty, které škola nabízí a jimiž si žák doplní sestavu předmětů, z nichž test skládá.

Vypsány jsou jen školy, které jsou zakončeny některou z uvedených zkoušek.

Věk	Úroveň	Ročníky	Vzdělávací programy
6–12	Základní škola	6	Angličtina Mateřský jazyk (čínština, malajština, tamilština, ne-tamilský indický jazyk jako hindí, paňdžábština nebo bengálština) Matematika Přírodní vědy Občanská výchova Umění Hudební výchova Zdravověda Společenské vědy Tělocvik ➔ Některé programy jsou povinné kvůli zkoušce PSLE.
12–16	Střední škola technická	4	Angličtina Mateřský jazyk (čínština, malajština, tamilština ad.)
12–17	Střední škola akademická	5	Vyšší mateřský jazyk Kombinované společenské vědy
12–16	Střední škola expresní	4	Dějepis Zeměpis Literatura v rámci jednoho z jazyků Umění Hudební výchova Základní/pokročilá matematika Přírodní vědy Design a technologie

			tabulka 9 pokrač. ICT Podnikání Zdravověda a stravování Základy účetnictví Školní předměty pro O-Level (OSIE) → Některé programy jsou povinné kvůli zkouškám GCE .
16–18/19	Vyšší střední škola	2–3	Předměty přímo spjaté s GCE A-Levels dostupné na webu singapurského regulátora zkoušek (Singapore Examinations And Assessment Board).
12-18	Integrovaná střední škola	4–6	Kombinace nižší a vyšší střední školy

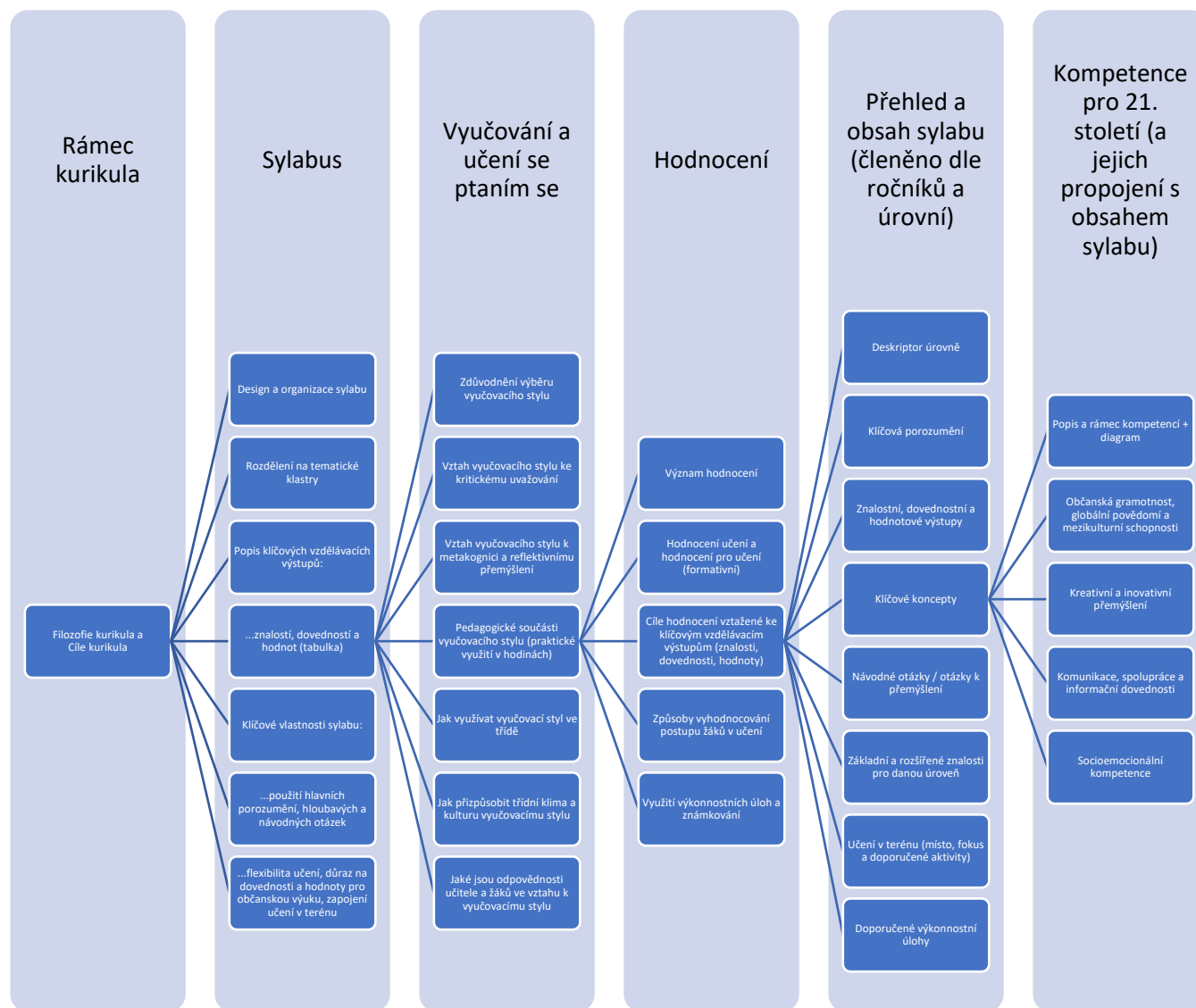
Školní vyučování má každoročně dva semestry a v nich dva termy. Školy si stanovují samy délku a počet vyučovacích hodin. Vzhledem k high-stakes zkouškám jsou poskytovány některé předměty (např. matematika na ZŠ či všechny předměty na vyšší SŠ) v různých úrovních obtížnosti. Kurikulární dokumenty podle předmětů a typů škol mohou být dále členěny jako samostatné pro vybrané úrovně.

Stavba kurikula

Kurikulární dokumenty nemají jednotnou strukturu, takže se členěním a mírou podrobnosti navzájem liší i v rámci jedné úrovně vzdělávání. Například ZŠ kurikulum společenských věd má poměrně odlišnou strukturu od kurikula přírodních věd, a to i v hlavní sekci očekávaných výstupů nebo hodnocení vzdělávání.

Pro účely této studie bylo vybráno kurikulum společenských věd pro základní školy, jehož struktura je popsána v diagramu níže.

Diagram 12: Struktura singapurského kurikula společenských věd pro ZŠ

Revize kurikula

Ministerstvo školství, které odpovídá za vývoj sylabů prostřednictvím vyhrazených týmů na kurikulární agendu²¹, nepravidelně aktualizuje jednotlivé kurikulární dokumenty. Novinek se v posledních 6 letech dočkala většina **kurikulárních dokumentů** s tím, že hlavní změny se týkaly předmětových kurikul pro vyšší střední školu.

Záměrem revize kurikula pro vyšší střední školu bylo naučit studenty lépe uplatňovat znalosti ze třídy v reálných kontextech každodenních situací a přiblížit jim více aktuální obsah. Dojde také k většímu ověřování schopnosti propojit jednotlivá témata mezi obory. Například bude vyžadováno, aby studenti uměli propojit oblasti fyzické geografie se socioekonomickou geografii. Úpravy se také týkají závěrečné GCE A-level zkoušky, která ovlivňuje vzdělávací obsah.

Ministerstvo školství uvedlo, že revidované kurikulum má posílit zájem studentů a jejich zvládnutí jednotlivých předmětů, jakož i schopnost kriticky myslet a aplikovat znalosti v každodenních situacích. Pro učitele připravilo ministerstvo sérii workshopů a diskusí s ročním předstihem, kde vysvětlovalo změny a novinky.

K úpravám došlo i ve struktuře kurikul, například zeměpisné kurikulum se bude nově členit do tří témat: tropické prostředí, globalizace a udržitelný rozvoj oproti původnímu členění na přírodovědné a humanitní disciplíny. Podle ministerstva školství je záměrem chápat témata jako širokou problematiku, která není izolovaná, ale naopak se dotýká různých oborů. Další témata, která jsou aktuální, byla přidána, kupříkladu nakažlivé choroby a změna klimatu do biologie. Jiné zase, jako třeba dělení buněk a genetická regulace, byly odebrány ať už z důvodu překryvu, nebo protože byly považovány za příliš náročné.

V matematice bylo učitelům odebráno zhruba 10 % obsahu, aby se mohli více věnovat kvalitnímu probrání látky ve vztahu k uplatnění znalostí a dovedností v reálných situacích. To například znamená, že by se studenti učili statistiku a ověřování hypotéz prostřednictvím výzkumu trhu nebo uplatňovali matematické rovnice na růst populace či radioaktivní rozpad.

²¹ Jde o Curriculum Policy Office a Student Development Curriculum sekce v rámci organizační struktury ministerstva školství.

Použitá literatura

- ACARA (2012) *Shape of the Australian Curriculum v4.0*. Canberra.
- ACARA (2018) *International comparative study: The Australian Curriculum and the Finnish National Core Curriculum*. Sydney.
- ACARA (2019a) *Curriculum*. Available at: <https://www.acara.edu.au/curriculum>.
- ACARA (2019b) *Development of the Australian Curriculum*. Available at: <https://www.acara.edu.au/curriculum/development-of-australian-curriculum>.
- Adams, P. (2014) *Policy and education*. London: Routledge.
- Boon, C. and Gopinathan, S. (2006) *The Development of Education in Singapore since 1965*. Singapore. Available at: http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1121703274255/1439264-1153425508901/Development_Edu_Singapore_draft.pdf.
- Deng, Z. and Gopinathan, S. (2016) 'PISA and high-performing education systems: explaining Singapore's education success', *Comparative Education*. Taylor & Francis, 52(4), pp. 449–472. doi: 10.1080/03050068.2016.1219535.
- Department for Education (2011) *National curriculum review launched, Press release*. Available at: <https://www.gov.uk/government/news/national-curriculum-review-launched>.
- Department for Education (2014) *National curriculum in England: framework for key stages 1 to 4, Statutory guidance*. Available at: <https://www.gov.uk/government/publications/national-curriculum-in-england-framework-for-key-stages-1-to-4/the-national-curriculum-in-england-framework-for-key-stages-1-to-4>.
- Department for Education (2018) *School attendance: Guidance for maintained schools, academies, independent schools and local authorities*. London.
- Department of Education and Training (2018) *National Schools Reform Agreement - Fact Sheet*. Canberra.
- Department of Education and Training (2019) *How are schools funded in Australia? - Fact Sheet*. Canberra.
- Descy, P. and Tessaring, M. (2001) *Training and learning for competence. Second report on vocational training research in Europe: synthesis report*. Luxemburg.
- Dvořák, D. (2009) 'Řazení učiva v soudobých teoriích kurikula', *Pedagogika*, (2), pp. 136–152.
- Dvořák, D., Holec, J. and Dvořáková, M. (2018) *Kurikulum školního vzdělávání: Zahraniční reformy v 21. století*. Praha: Vydavatelství PedF UK. Available at: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/102359/120316135.pdf?sequence=1>.
- Éduscol (2019) *Teaching programmes and the Common core of knowledge, skills and culture, School Education in France*. Available at: <https://eduscol.education.fr/cid61050/the-common-core-knowledge-skills-and-culture.html>.
- Eurydice (2019a) *Finalnd - National Education System Overview*. Brussels.
- Eurydice (2019b) *France - National Education System Overview*. Brussels.
- Eurydice (2019c) *United Kingdom - England*. Brussels.
- Finnish National Agency for Education (2019) *Curricula and qualifications*. Available at: https://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications.
- FNBE (2014) *New national core curriculum for basic education*. Available at: https://www.oph.fi/english/curricula_and_qualifications/basic_education/curricula_2014.
- FNBE (2016a) *Curriculum reform in Finland, OPS 2016*. Available at: https://www.oph.fi/download/151294_ops2016_curriculum_reform_in_finland.pdf.
- FNBE (2016b) *New national core curriculum for basic education: focus on school culture and integrative approach*. Helsinki.

- Gueudet, G. *et al.* (2017) 'Curriculum in France: A National Frame in Transition', *International Perspectives on Mathematics Curriculum*, pp. 41–70.
- Hairon, S., Chua, C. S. K. and Neo, W. L. (2018) 'School-based curriculum development in Singapore: a case study of a primary school', *Asia Pacific Journal of Education*. Routledge, 38(4), pp. 518–532. doi: 10.1080/02188791.2018.1530192.
- House of Representatives (2013) *Australian Education Bill 2013*. Canberra: House of Representatives.
- James, M. *et al.* (2011) *The Framework for the National Curriculum: A report by the Expert Panel for the National Curriculum review*. London.
- Kaur, B. (2014) *Evolution of Singapore's School Mathematics Curriculum, Evolution of Singapore's School Mathematics Curriculum*. Singapore. Available at: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED572633.pdf>.
- Maršák, J., Pastorová, M. and Votavová, R. (2017) *Porovnání segmentů kurikul pro základní vzdělávání Finska a ČR vzhledem k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami – srovnávací analýza*. Praha.
- Marsh, C. J. (2009) *Key concepts for understanding curriculum*. 4th ed. London: Routledge (The teacher's library).
- McPhail, G. and Rata, E. (2016) 'Comparing Curriculum Types: "Powerful Knowledge" and "21st Century Learning"', *New Zealand Journal of Educational Studies*, 51(1), pp. 53–68. doi: 10.1007/s40841-015-0025-9.
- Ministry of Education (2016) *Ontario Schools, Kindergarten to Grade 12: Policy and Program Requirements*. Toronto.
- Ministry of Education (2018) *Focusing on the Fundamentals of Math, Grades 1-8*. Available at: http://www.edu.gov.on.ca/eng/parents/min_math_strategy.html.
- Ministry of Education (2019a) 'Back-to-Basics' Math Curriculum, Renewed Focus on Skilled Trades and Cellphone Ban in the Classroom Coming Soon to Ontario. Available at: <https://news.ontario.ca/edu/en/2019/03/back-to-basics-math-curriculum-renewed-focus-on-skilled-trades-and-cellphone-ban-in-the-classroom-co.html>.
- Ministry of Education (2019b) *Education that Works for You - Modernizing Learning*. Available at: <https://news.ontario.ca/edu/en/2019/03/education-that-works-for-you.html>.
- Ministry of Education (2019c) *The Ontario Curriculum: Secondary*. Available at: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/secondary/commontwo.html#display>.
- Phillips, D. (2014) 'Policy Transfer', in *Comparative and International Education: An Introduction to Theory, Method and Practice*. London: Bloomsbury, pp. 41–52.
- Richardson, H. (2014) 'Pupils begin "tough" new national curriculum', *BBC News*, 1 September. Available at: <https://www.bbc.com/news/education-28987787>.
- Roberts, N. (2018) *The school curriculum in England*. 06798. London.
- Sarisalmi, T. (2016) *Finnish Core Curriculum: New Approach to Learning*. Available at: <https://www.slideshare.net/tiinsari/finnish-core-curriculum-new-approach-to-learning>.
- Smith, J. (2017) 'Discursive Dancing: Traditionalism and Social Realism in the 2013 English History Curriculum Wars', *British Journal of Educational Studies*, 65(3), pp. 307–329. doi: 10.1080/00071005.2017.1279274.
- Spady, W. G. (1994) *Outcome-Based Education: Critical Issues and Answers*. Arlington, VA: American Association of School Administrators.
- Terrier, C. (2015) 'Why French school curriculum and timetable reforms forced teachers onto the streets', *The Conversation*, 22 May. Available at: <https://theconversation.com/why-french-school-curriculum-and-timetable-reforms-forced-teachers-onto-the-streets-42193>.

The Legislative Assembly of Ontario (2019) *Ontario Education Act*. Toronto: The Legislative Assembly of Ontario.

The Local FR (2013) 'France unveils "secular charter" for all schools', 9 December. Available at: <https://www.thelocal.fr/20130909/france-to-unveil-secularism-charter-in-schools>.

Vahtivuori-Hänninen, S. *et al.* (2014) 'A New Finnish National Core Curriculum for Basic Education (2014) and Technology as an Integrated Tool for Learning', in Niemi, H. *et al.* (eds) *Finnish Innovations and Technologies in Schools A Guide towards New Ecosystems*. 1st edn. Rotterdam: Sense Publishers. doi: 10.1007/978-94-6209-749-0.

Walker, D. F. (2002) *Fundamentals of Curriculum: Passion and Professionalism*. London: Routledge.

Willis, S. and Kissane, B. (1997) *Achieving Outcome-Based Education*. Canberra: ACSA.

NÁRODNÍ ÚSTAV
PRO VZDĚLÁVÁNÍ
Weilova1271/6
102 00 Praha 10
www.nuv.cz